Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 24. NOVEMBER 1978 ŠTEV. 47 (1893)

Kancler Kreisky je javno priznal:

MANJŠINSKI ZAKON

je za manjšine diskriminacija

Sicer ne prvič, vendar dosti bolj jasno in nedvoumno kot doslej je zvezni kancler dr. Kreisky zdaj priznal, da je sedanja manjšinska zakonodaja v Avstriji za manjšine diskriminacija, ne pa tista „vzorna" rešitev, o kateri avstrijski predstavniki zavestno lagajo domači in svetovni javnosti. V izjavi, ki jo je dal za ugledni beograjski tednik „Nin", je kancler Kreisky namreč dejal, da se zaveda, da manjšine sedanjo zakonodajo občutijo kot diskriminacijo. Poleg tega je še obžaloval, da je v sicer dobro razvitih bilateralnih odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo prišlo do „manjšinske problematike". Dejal je, da reševanje takih vprašanj ni lahko, vendar hoče poskusiti korak za korakom doseči zmanjšanje teh težav. Pri tem je omenil možnosti osebnih stikov ter se v tej zvezi izrekel za sodelovanje med manjšinami in vlado na Dunaju.

Kakor že rečeno, to ni prvič, ko je kancler Kreisky samokritično priznal polom take manjšinske politike, kakršno je začela Avstrija uveljavljati na podlagi kapitulacije pred nemškonacionalističnimi silami ter v smislu protimanjšinskega dogovora treh parlamentarnih strank. Podobna njegova priznanja so nam še dobro v spominu, vendar vse do danes zaman čakamo, kdaj bodo besedam sledila tudi ustrezna dejanja. Po bridkih izkušnjah iz preteklosti koroški Slovenci lepim besedam ne verjamemo več; preveč smo bili razočarani v našem zaupanju v pravičnost države in njenih odgovornih dejavnikov, zato nas morejo sedaj prepričati samo s tem, da bodo svoje napake in nam storjene krivice popravili ter naša vprašanja uredili tako, kakor jim to nalagajo jasna določila člena 7 državne pogodbe.

To pa v prvi vrsti pomeni, da se bodo odrekli tristrankarskemu dogovoru, ki ga po njegovem bistvu moremo občutiti le kot izrazito protimanjšinsko zaroto. Dalje to pomeni, da bodo razveljavili zakon, o katerem sam kancler priznava, da ni rešitev marveč diskriminacija. In zlasti to pomeni, da se bo pristojna vlada končno odločila za edino možno in uspešno pot, to je, da bo skupaj s prizadeto manjšino iskala in našla sporazumne rešitve vseh odprtih vprašanj.

V tem smislu brez dvoma pozdravljamo kanclerjevo željo po sodelovanju med manjšinami in vlado. Koroški Slovenci smo že ponovno izrazili svojo pripravljenost za konstruktivno sodelovanje; jasno pa je, da do takega sodelovanja ne more priti na osnovi sedanjega manjšinskega zakona niti v okviru sosvetov, ki jih ta zakon predvideva — kajti diskriminacijski protimanjšinski ukrepi ne morejo biti izhodišče niti podlaga in še zlasti ne okvir za reševanje manjšinskih vprašanj. Tako reševanje je možno samo na osnovi enakopravnega dogovarjanja in v duhu obojestranske iskrene pripravljenosti, najti take rešitve, ki bodo sprejemljive za vse prizadete. V konkretnem primeru pa morajo te rešitve odgovarjati predvsem tudi duhu in črki državne pogodbe oziroma njenih manjšinskih zaščitnih določil, ki manjšini jamčijo nadaljnji obstoj in vsestranski enakopraven razvoj na celotnem njenem življenjskem prostoru in ne glede na njeno številčno moč.

Sedanja manjšinska zakonodaja nikakor ni takšna rešitev — to je zdaj ponovno priznal tudi kancler Kreisky. Njegovo priznanje pa pomeni odgovor in opozorilo tudi vodilnim koroškim politikom: v smeri koroške SPÖ, kjer deželni glavar Wagner zakon o narodnih skupinah še vedno zagovarja kot „višek" tistega, kar je bilo mogoče doseči; v smeri koroške ÖVP, kjer se Bacher zahvaljuje prof. Ermacori za njegov prispevek pri nastajanju tega zakona; v smeri koroške FPÖ, kjer Silla na podlagi tega zakona in v smislu tristrankarskega dogovora zahteva nadaljnji udarec proti zadnjim ostankom dvojezičnega šolstva.

Kancler Kreisky pa bo moral kot šef pristojne in odgovorne zvezne vlade predvsem z dejanji dokazati, da se res zaveda, da sedanji zakon pomeni diskriminacijo manjšin, kar pomeni, da je treba iskati in najti drugo rešitev — in to tudi proti volji KHD, ki kanclerju sedaj očita, da je s svojo izjavo priznal polom dosedanje manjšinske politike.

Narodne manjšine člen povezovanja

V skupščini SFRJ so prejšnji teden obravnavali odnose Jugoslavije s sosednjimi državami. Pri tem so poudarili pomen načelnih stališč, ki jih je predsednik Tito pred nedavnim izrazil v svojem govoru v Skopju o odnosih SFRJ s sosednimi državami in o problemu narodnostnih manjšin. Na seji so izrazili pripravljenost, da razvija Jugoslavija svoje odnose z vsemi sosednjimi državami. V tej zvezi je bilo posebej naglašeno stališče Jugoslavije, da morajo biti narodnostne manjšine člen zbliževanja in povezovanja med narodi sosednjih držav.

Srebrni jubilej slovenskega planinstva na Koroškem

V edinstvenem okviru, ki ga je predstavljala razstava čudovitih posnetkov iz slovenskega planinskega sveta fotografa-mojstra in umetnika Jake Čopa, je minulo soboto v celovški „Auli slovenici" potekal občni zbor Slovenskega planinskega društva. Bil je povsem v znamenju 25-letnice obstoja in uspešnega delovanja naše planinske organizacije, ki je bila zato deležna tudi prisrčnih čestitk bratskih organizacij iz Slovenije ter iz Trsta. Ob tej priložnosti pa je bila poudarjena tudi pomembna vloga, ki jo igra planinstvo pri utrjevanju narodne zavesti ter pri razvijanju prijateljstva med narodi.

Ob srebrnem jubileju slovenskega planinstva na Koroškem obširno poročamo na 5. strani.

Deželnozborske volitve na Južnem Tirolskem in Tridentinskem

Celo predsednik južnotirolske ljudske stranke Magnago je bil presenečen nad izidom nedeljskih deželnozborskih volitev; v njem vidi „zaupanje, ki je večje, kot smo ga zaslužili". Njegova stranka je namreč svoj položaj še izboljšala od 56,42 na 61,27 odst. ter število sedežev v deželnem zboru povečala od 20 na 21. In to kljub temu, da so politični opazovalci splošno pričakovali, da bo SVP le s težavo držala položaj ali celo utrpela manjšo izgubo.

Izid volitev je vse take prognoze ovrgel. Predsedniku SVP Magnagu je uspelo bolj kot kdajkoli prej združiti okoli sebe pretežno večino volivcev iz vrst nemškogovoreče narodnostne skupnosti, kajti druge „manjšinske" skupine, predvsem socialdemokratska stranka Willija Erschbaumerja ter socialna stranka napredka Egmonta Jennyja, so turpele občutne izgube.

Najhujši poraz pomeni izid nedeljskih volitev na Južnem Tirolskem za krščansko demokracijo, ki je nazadovala od 14 na 10 % ter izgubila tudi enega izmed prejšnjih petih mandatov. Podobno se je godilo socialistom, ki so prav tako zgubili enega od dveh mandatov, medtem ko so socialni demokrati obdržali svoj mandat kljub precejšnji izgubi glasov; isto velja tudi za fašiste. Nasprotno pa so komunisti izboljšali svoj delež od 5,7 na dobrih 7 % ter število mandatov povečali od 2 na 3. Svoj prvi mandat si je priborila tudi lista „Nova levica".

Hkrati z volitvami na Južnem Tirolskem so v nedeljo volili nov deželni zbor tudi v sosednji pokrajini Trident, ki skupaj z Južno Tirolsko tvorita avtonomno deželo Trident-Južna Tirolska. Tudi tam je krščanska demokracija utrpela občutno izgubo, saj je zgubila kar tri od dosedanjih 21 mandatov ter nazadovala od 53 na 49 %. Najbolj uspešno se je uveljavila tridentinsko-tirolska ljudska stranka, ki je svoj delež povečala od 9 na 13 %, število svojih mandatov pa od 3 na 5. Tudi na Tridentinskem so komunisti osvojili nov mandat in imajo zdaj v deželnem zboru štiri zastopnike, medtem ko so socialisti in socialni demokrati zgubili po 1 mandat.

Na Južnem Tirolskem se je torej pokazalo, da je pri odločitvi igralo najvažnejšo vlogo vprašanje izvajanja „paketa": južnotirolska ljudska stranka je prav s to politiko svoj položaj še utrdila. Poleg tega ji je le nekaj desetin glasov manjkalo za nadaljnji mandat, pri čemer pa je vsekakor zanimivo, da pripisujejo glavno krivdo tridentinsko-tirolski ljudski stranki, to je tista, ki jo podpira bavarski krščanskodemokratski voditelj Strauß in ki so jo mnogi primerjali s takoimenovano „listo za Trst".

Z ozirom na vsedržavni okvir pa je izid volitev zanimiv predvsem v tem pogledu, da je v tridentinski pokrajini krščanska demokracija prvič zgubila svojo absolutno večino. Vodstvo KD s skuša tolažiti z opozorilom, da so v primerjavi s parlamentarnimi volitvami zgubile tudi druge stranke.

Na Reberci je konec potrpljenja

Usoda tovarne celuloze na Reberci je postala že neznosno resna ter je predsednik obratnega sveta župan Lubas v torek izjavil, da je to najresnejši dan za tamkajšnje uslužbence. Dejstvo namreč je, da hodijo delavci že od začetka oktobra redno na delo, vendar ne morejo delati, ker lastnica tovarne še vedno „nima denarja", da bi lahko začela z obratovanjem tovarne. Prav tako pa je dejstvo, da delavci rebrške tovarne še do danes niso dobili plač za mesec oktober in so se na torkovi seji zato odločili, da bodo zaostale plače sodnijsko izterjali.

Vendar je to le enkraten ukrep, s katerim bi delavci prišli vsaj do denarja, ki jim pripada za mesec oktober. Potem ostane naprej odprto vprašanje plač za mesec november in predvsem ostane odprto vprašanje nadaljnje usode tovarne in njenih delavcev. Kajti lastnica tovarne baje vse doslej ni bila pripravljena resno razgovarjati o možnostih rešitve iz sedanjega položaja in so se delavci zato znašli pred usodnim vprašanjem, kako izsiliti rešitev, od katere zavisi usoda več sto ljudi iz Železne Kaple in okolice.

Ena pot, o kateri v tej zvezi razmišljajo, bi bila razglasitev konkurza, ker bi bil potem upravitelj mase morda bolj dostopen za pobude in predloge za rešitev tovarne, kot je to menda sedanja lastnica. Z ozirom na reševanje bodoče usode tovarne je govora tudi o neki prehodni družbi, ki naj bi prevzela tovarno in skrbela za njeno obratovanje. Predvsem pa je slišati, da je nekaj slovenskih oziroma jugoslovanskih podjetij slej ko prej pripravljenih na udeležbo, s katero bi bilo za bodoče zagotovljeno ne le obratovanje tovarne, marveč bi bil zajamčen tudi odkup njene proizvodnje.

Spričo dejstva, da je dosedanja „igra" okoli Reberce privedla že do resnih socialnih težav, je upravičena zahteva neposredno prizadetih — in to so v prvi vrsti delavci — da na merodajnih mestih začnejo problem reševati z vso resnostjo in odgovornostjo. Končno gre za vprašanje več sto delovnih mest in s tem za usodo več sto delavcev in njihovih družin. Zato je pri reševanju takih vprašanj treba videti in obravnavati stvar kot tako, ne pa poslušati tiste ljudi, ki celo v tako resnih situacijah postavljajo v ospredje svojo demagogijo o „ogroženi domovini", in to kljub temu, da s svojim početjem dejansko ogrožajo gospodarsko in socialno varnost več sto prebivalcev te domovine.

Takšno reševanje gospodarskih problemov pa kaže svojo anahronistično usmerjenost in omejenost tudi spričo sodobnih prizadevanj za čim širše oblike mednarodnega sodelovanja, in to ne le preko političnih meja, marveč tudi mimo ideoloških razlik in različnih družbenih sistemov. Najnovejši tak primer je ustanovitev Delovne skupnosti vzhodnih Alp, ki zajema avstrijske zvezne dežele Koroško, Solnograško, Štajersko in Zgornjo Avstrijsko, jugoslovanski republiki Slovenijo in Hrvatsko, italijanski deželi Veneto in Furlanijo-Julijsko krajino ter nemško deželo Bavarsko.

V tej luči namreč koroško „domovini-zvesto" reševanje Reberce izgleda naravnost butalsko zagamano.

Jubilej slovenske RTV

Z veliko prireditvijo, ki sta jo slovenski radio in televizija posredovala tudi poslušalcem in gledalcem širom po Sloveniji, so bile v četrtek prejšnji teden zaključene proslave 50-letnice slovenskega radia in 20-letnice slovenske televizije. Osrednje proslave so se poleg vodilnih predstavnikov političnega in kulturnega življenja Slovenije udeležili tudi zastopniki zamejskih Slovencev iz Koroške ter iz Italije. Jugoslovanski predsednik Tito je kolektiv RTV Ljubljana ob tej priložnosti odlikoval z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem, medtem ko je delavski svet RTV Ljubljana ob jubileju podelil Titu in Edvardu Kardelju zlati plaketi, s srebrnimi plaketami pa odlikoval vrsto posameznikov in kolektivov za njihove zasluge pri razvoju slovenske radiotelevizijske mreže.

V slavnostnem govoru je predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič orisal zgodovino in razvoj slovenskega radia in televizije. Opozoril je na glas kukavice in na pastirčka s piščalko, ki sta znaka slovenske RTV, ter dejal: „Od takratnega prvega radijskega večera do današnjega slavja poje ta mala skrivnostna ptica partizanskih gozdov našim ljudem doma, preko meja in po vsem svetu in vsi ji radi prisluhnemo, kot bi prisluhnili utripu lastnega srca v prsih narodnega telesa. Oznanja nam, da smo živi in polni poguma, vredni svojega mesta v družini jugoslovanskih narodov in narodov človeštva. Pastirček s piščalko pa nas že dve desetletji spodbuja, naj ohranjamo in razvijamo veliko izročilo slavne preteklosti kot poroštvo za našo trdnost in varnost, za gospodarski in kulturni napredek in srečo v prihodnje."

Govornik je naglasil, da je slovenski radio doživljal vse tisto, kar je doživljal slovenski narod na poti do svoje osvoboditve. V stari Jugoslaviji je bil vpležen v voz gospode, ki ni bila zmožna doumeti ne Prešernovega, ne Levstikovega in ne Cankarjevega izročila, ampak je radio tiščala na ozke in brezperspektivne politikanske kolesnice. Med narodnoosvobodilno borbo se je leta 1941 oglasil „Kričač", legendarna radijska postaja, ki je vlivala ljudem pogum in vero v zmago, in sicer v tistem groznem času, ko so Nemci stali pred Moskvo. „Za naš, na smrt obsojeni, ponižani in razžaljeni, na pet delov razsekani narod, je imel glas Kričača čudovito moč združevanja in povezovanja vseh silnic vseljudskega upornistva v enoten utrip in hotenje - skupaj s Slovenskim poročevalcem je pomenil nezamenljivo orožje narodnoosvobodilnega boja," je dejal tovariš Ribičič. Ko je moral Kričač potem utihniti, se je iz Črnomlja na osvobojenem ozemlju oglasil Radio Osvobodilna fronta ali ROF, ki pa ni bil več skrivajoči se ilegalec, pač pa uradni glasnik nove slovenske države, nove ljudske oblasti in prve resnične ljudske vojske v zgodovini slovenskega naroda. Že dvajset let pa radio spremlja slovenska televizija, ki je postala pomembno sredstvo zbliževanja med narodi, saj ruši meje in pregrade najrazličnejših vrst. Važna pa je tudi, kot je tovariš Ribičič posebej poudaril, njena vloga v povezovanju manjšine z matičnim narodom.

Kako se je razvijala slovenska RTV, kažejo naslednji podatki: pred 40 leti je bil v Sloveniji en sam oddajnik z eno relejno postajo, danes delujejo tri osrednje radijske postaje — ljubljanska, koprska in mariborska — in 15 lokalnih radijskih oddajnikov. Pred vojno je bilo v Sloveniji 12.000 radijskih naročnikov (med njimi morda tisoč med delavskim in kmečkim prebivalstvom), danes jih je več kot 600.000. Televizija ima v Sloveniji danes pol milijona naročnikov in njeni sporedi se vrstijo preko deset ur dnevno. Oddajniška mreža slovenske RTV ima preko 270 oddajniških in pretvorniških enot in 2300 sodelavcev.

Solidarnost z manjšinami

Prejšnji teden, v dneh okoli 14. novembra, so se — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — v raznih organizacijah spominjali druge obletnice takoimenovanega jezikovnega preštevanja oz. ugotavljanja manjšin.

Ob tej priložnosti je bilo takratno štetje ponovno obsojeno kot izrazit protimanjšinski ukrep, za katerega se je vlada odločila po svoji sramotni kapitulaciji pred nemškonacionalističnimi krogi. Prav tako pa so razne organizacije ob obletnici preštevanja znova zagotovile manjšinam solidarnost in vso podporo v njihovem boju za dosego vseh v državni pogodbi zajamčenih pravic.

Na Dunaju je iniciativna skupina za pravice manjšin pripravila za obletnico štetja posebno prireditev, na kateri je poleg drugih izvajalcev sodelovala tudi hrvaška tamburaška skupina. S prireditvijo so izrazili solidarnost z manjšinami ter se odločno izrekli proti sedanji avstrijski manjšinam sovražni politiki.

Podobno je izpovedalo svojo obsodbo protimanjšinske politike ter svojo solidarnost z manjšinami tudi vodstvo Komunistične zveze Avstrije. V pismu, ki ga je za 14. november poslalo Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, med drugim pravi, da 14. november 1976 ni bil samo dan, ko so vlada in vse z njo povezane reakcionarne sile doživele polom, marveč tudi dan, ki je narodne manjšine in vse demokratične ljudi v Avstriji navdihnil z novim zaupanjem in borbenim duhom.

SLOVENCI V ITALIJI:

Z odločnim bojem

so dosegli nov uspeh

V svojem vztrajnem in odločnem boju za enakopravnost na šolskem področju so Slovenci v Italiji zabeležili nov uspeh: ministrstvo za javno vzgojo je z dekretom ustanovilo slovenski poklicni zavod industrijske smeri v Trstu in s tem ugodilo dolgoletni zahtevi Slovencev po lastni strokovni šoli. Zavod je bil ustanovljen na osnovi slovenskih razredov, ki so doslej obstajali pri italijanskem zavodu in ki so se razvili od prvotnih 5 na sedanjih 105 dijakov.

Slovenska narodna skupnost v Italiji je ustanovitev samostojnega slovenskega zavoda pozdravila kot važno pridobitev na področju poklicnega izobraževanja. Hkrati pa je tudi poudarila, da je to le en korak na poti urejanja vprašanj slovenskega šolstva v Italiji. SKGZ v tozadevni izjavi naglaša, da bo v okviru reforme višjega srednjega šolstva in tudi sicer treba še mnogo napraviti, da bo slovenska šola hodila v korak s potrebami in duhom časa.

Obvestilo o ustanovitvi slovenske poklicne šole so tržaški Slovenci prejeli v trenutku, ko je bila na vseh slovenskih šolah v Trstu v teku stavka, ki jo je proglasil sindikat slovenske šole z namenom, da bi podkrepil zahteve po zadovoljivi rešitvi vseh še odprtih vprašanj slovenskega šolstva v Italiji. V tem okviru gre zahteva po ureditvi slovenskih državnih otroških vrtcev, po ustreznih ukrepih za slovensko šolstvo v okviru splošne reforme višje srednje šole, po odpravi nerednosti in samovoljnosti pri nameščanju šolskega osebja, po popolni vsebinski in oblikovni dvojezičnosti v vsem šolskem uradovanju in po priznanju posebne doklade za znanje drugega jezika; zlasti pa zahtevajo tudi uresničitev samostojnega slovenskega šolskega okraja, kar pomeni daljnosežno avtonomijo vsega slovenskega šolstva v Italiji.

Bratom v Italiji želimo, da bi dosegli zadovoljivo rešitev vseh še odprtih vprašanj. Pri tem smo prepričani, da bodo s svojo odločno in dosledno borbo, ki obsega tudi borbena sredstva, kot je šolska stavka, gotovo uspeli. Dobro in potrebno bi bilo, da bi to njihovo borbenost posnemali tudi mi na Koroškem.

To ni samo diskriminacija

to je žalitev Slovencev in njihovega jezika

V izjavi, ki jo je dal za ugledni beograjski tednik „Nin", je zvezni kancler Kreisky med drugim priznal, da se zaveda, da manjšine v Avstriji sedanji zakon o narodnih skupinah upravičeno smatrajo za diskriminacijo.

Njegova ugotovitev nikakor ni nova. Koroški Slovenci smo na to dejstvo že ponovno opozarjali, navajali smo celo vrsto konkretnih primerov, ki predstavljajo očitno diskriminacijo ter postavljajo na laž vse tiste uradne predstavnike Avstrije, ki v javnosti proti lastnemu prepričanju širijo neresnične trditve o „vzorni" rešitvi manjšinskega vprašanja.

Taki konkretni primeri očitne diskriminacie se vrstijo dan za dnem in bi jih lahko navajali še in še (samo bi morali imeti dnevnik in ne le tednik). Tudi odgovor, ki ga je dala poštna direkcija za Koroško na prošnjo koroškega Slovenca, naj bi v bodoče prejemal obvestila v slovenskem jeziku, predstavlja tako diskriminacijo. V dolgoveznem sklicevanju na najrazličnejše paragrafe prihaja poštna direkcija do zaključka, da obvestila v slovenščini ne pridejo v poštev, ker dotični stanuje v Celovcu, ne pa v eni izmed občin, ki jih našteva zakon o narodnih skupinah; da ima dotični svoje drugo bivališče v kraju, ki mu celo omejevalni zakon o narodnih skupinah priznava dvojezičnost, pa poštno direkcijo očitno sploh ne zanima.

Vendar to ni bistveno — najbolj značilen je ta primer v tem smislu, ko jasno kaže, kako diskriminacijski je zakon o narodnih skupinah, saj ga poštna direkcija neštetokrat navaja kot utemeljitev za svojo odklonitev. Torej je prav tisti zakon, ki bi moral biti v korist manjšini, glavni „argument" za diskriminacijske ukrepe proti manjšini! Nasprotno pa v celotnem nizanju zakonov in paragrafov poštna direkcija niti enkrat ne omenja člena 7 državne pogodbe, očitno v zavesti, da potem ne bi mogla odklanjati zahteve po dvojezičnosti oz. po upoštevanju slovenščine, saj je v členu 7 dovolj jasno povedano in predpisano, kje povsod mora slovenščina veljati kot uradni jezik.

Avstrijske oblasti pa pri izpolnjevanju tega mednarodnega predpisa ne ravnajo le tako, da predpis samovoljno interpretirajo ter njegovo veljavnost omejujejo na nekaj maloštevilnih krajev, marveč tudi tam, kjer ga vsaj navidezno spoštujejo, delajo to na način, ki ga je mogoče razumeti le kot nezaslišano žalitev Slovencev in njihovega jezika.

Kričeč primer je odlok, ki ga je izdala „dvojezična" občina Bistrica v Rožu na prošnjo občana za gradbeno dovoljenje. Izplačalo bi se podrobno analizirati „slovenščino", ki jo je v odloku uporabila občina. Vendar se tokrat omejujemo na nekaj odstavkov, ki pa jih dobesedno navajamo iz tega odloka:

Ograja na severnozahodni meji zemljisca obstaja iz kosi kotnega zeleza s posamicnemi podlagi z zicnem pletezom. Ta ograja je na juozahodnim kotu zemljisca, na meji oziroma zada za mejnikam za postaviti in pri severnozahodnem mejnikom od tega 50 cm. nazaj postaviti in vmes premocrtno postaviti (peljati).

Na severni meji zemljisca obstaja ograja iz enem betonskem podzidkem, visina priblizno 30 cm z opori kotnega zeleza oziroma z opora iz oblikneh cev z stabilnem pletezom. Okolis uvozisca bodo betonsko oporniki postavljeni.

Ograja na ta meji je z zunajnem robom podzidka na zemljisci meji oziroma za ra-zpostavljivem mejnikom za postaviti.

Dovoz na zemljisce je po vpisu v situacijskem nacrtu napraviti. Skupa visina ograje in od podzidka skupaj 1,20 m ne sme preseci. Bodeca zica in jekleni crtali niso dovoljeni.

Za skode na ograji, katere skozi javno snezno odmetalo nastati morejo, obcina Bistrica v Rozu ne prevzame porostvo.

Tako. To je „uradna slovenščina", s katero Avstrija izpolnjuje obveznosti, ki so ji naložene v členu 7 državne pogodbe. Mislimo, da je tukaj vsak komentar odveč. Pač pa je upravičeno vprašanje, kje je forum, pred katerim bi lahko obtožili državo in njene oblasti, ki se tako nesramno norčujejo iz državljanov in njihovega jezika.

Srečanje slovenske mladine iz Koroške in Italije

Dne 16. in 17. novembra 1978 sta se na Koroškem prvič sestali na delovnem sestanku delegaciji Mladinskega odbora pri Slovenski kulturno-gospodarski zvezi iz Italije ter Zveze slovenske mladine na Koroškem. Delegacijo mladinskega odbora je vodil tov. Igor Komel, njeni člani pa so bili še Milan Pahor, Pavel Slamič in Branko Jazbec, s strani Zveze slovenske mladine pa so v pogovorih sodelovali Teodor Domej, Valter Gutovnik, Milan Wutte in Roman Verdel.

Obe strani sta se medsebojno informirali o organiziranosti mladinskega dela. Medtem ko je ZSM, ki je bila pred dvema letoma obnovljena z glavnim ciljem, da postane skupna organizacija delavske,

kmečke, dijaške in študentske mladine s poudarkom, da pritegne zlasti podeželsko mladino, skuša mladinski odbor pri SKGZ, ki sicer ni samostojna organizacija, zemljepisno in strokovno pokrivati celotno področje mladinskega ustvarjanja Slovencev v Italiji.

Že v uvodnih besedah je bilo z obeh strani ugotovljeno, da je sodelovanje med slovenskima manjšinama v Avstriji in Italiji na raznih področjih že steklo, da pa je treba stike zlasti na mladinskem področju bistveno okrepiti in poglobiti, vse doslej so ti namreč bili samo občasni in neusklajeni. Zastopniki mladinskega odbora pri SKGZ in ZSM so se dogovorili za vrsto skupnih akcij, ki bodo izvedene do bližnje prihodnosti. Pri tem sta se težiščno osredotočili na izvedbo nadaljnjih rednih delovnih sestankov, se domenili za sodelovanje na izobraževalnih prireditvah in seminarjih ter za druge skupne akcije. Veliko pozornost sta manjšinski mladinski organizaciji posvetili tudi sodelovanju z Zvezo socialistične mladine Slovenije.

Med bivanjem na Koroškem so imeli tovariši iz Italije možnost, da so spoznali Podjuno, obiskali so spomenik padlih partizanov in žrtev fašizma v Železni Kapli, posebej pa so si ogledali tudi gradbišče kulturnega doma v Šentprimožu, kjer je ZSM bistveno prispevala k doseženemu delovnemu uspehu. O trenutnem narodnopolitičnem položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, predvsem pa tudi o načrtih in stremljenjih manjšine na gospodarskem področju, je spregovoril tudi tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser.

V zaključku delovnega sestanka so zastopniki obeh delegacij enotno zahtevali, da italijanska republika uresniči dolgoletno zahtevo slovenske manjšine in vseh demokratičnih sil v Italiji po globalni zakonski zaščiti; avstrijska vlada pa naj izpolni svoje mednarodne obveznosti do slovenske manjšine na Koroškem s tem, da uresniči sedmi člen avstrijske državne pogodbe.

Občni zbor KSŠG

V četrtek 16. novembra 1978 je imel Klub slovenskih študentov v Gradcu svoj redni občni zbor. Kot gostje so se občnega zbora udeležili podpredsednik ZSO dr. Avguštin Malle in mag. Franc Wedenig za NSKS, jugoslovanski konzul v Gradcu Alojz Vindiš, predstavniki klubov slovenskih študentov na Dunaju in v Celovcu ter zastopnik Zveze slovenske mladine.

V delovnih poročilih je bilo orisano delo kluba v minulem študijskem letu. Predsednik Janko Kulmež je ugotovil, da se je delo kljub nekaterim pomanjkljivostim dobro razvijalo, zlasti kar se tiče obiska klubskih prireditev ter obveščanja graške javnosti o problemih slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Klub je v minulem letu vsak teden organiziral v menzi svojo knjižno mizo, kjer je prodajal publikacije, ki se bavijo predvsem z manjšinsko problematiko, kateri so bile posvečene tudi živahne diskusije v klubu. Kot pomanjkljivo pa je bilo ocenjeno dosedanje vzdrževanje stikov z drugimi klubi ter organizacijami na Koroškem, kar bo v bodoče treba izboljšati.

Med nalogami kluba je bila zlasti poudarjena skrb za usmerjanje slovenskih dijakov v tiste študijske stroke, v katerih je med koroškimi Slovenci še veliko pomanjkanje kadrov; to velja zlasti za gospodarske in tehnične smeri. Pri tem bo potrebno sodelovanje med klubi ter osrednjima slovenskima organizacijama.

Za novega predsednika KSŠG je bil izvoljen Danijel Stern, podpredsednik je postala Vera Inzko, tajnik je Toni Čertov in njegov namestnik Šimej Čertov, medtem ko so blagajniške posle poverili Ediju Warumu.

Predstavnika osrednjih slovenskih organizacij ter konzul SFRJ so novemu odboru zagotovili vso podporo pri nadaljnjem delu. Želeti je, da bi se graški klub tudi v bodoče tako uspešno razvijal kot v preteklosti, kar pa je seveda v glavnem odvisno od tega, v kolikor se bodo njegovi člani aktivno vključevali tako v narodnopolitično kot tudi splošno družbeno-politično življenje ter s svojimi pobudami in svojim delom prispevali pri graditvi boljše bodočnosti.

Zgodovina Slovencev

v učbeniku za slovensko gimnazijo

Pri pouku zgodovine na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu se je čutila posebna praznina, ker doslej ni bilo učbenika, ki bi upoštevaval tudi zgodovino Slovencev. To pomanjkljivost hoče sedaj odpraviti nova učna knjiga „Zgodovina Slovencev, I. del, od začetkov do 1918," izpod peresa strokovnega inšpektorja dvornega svetnika dr. Valentina Inzka. Delo je založila Družba sv. Mohorja v Celovcu, obsega 160 strani in je izšlo v začetku letošnjega oktobra. Knjigo je odobrilo zvezno ministrstvo za pouk in umetnost za 6., 7. in 8. razrede Zvezne gimnazije za Slovence ter za 2. in 3. razred strokovnih šol za ženske poklice. Strokovni recenzent je bil dunajski univerzitetni asistent dr. Andreas Moritsch.

Avtor začne delo s prikazom zgodnje dobe Slovanov in seže do leta 1918, to je do razpada mnogonacionalne habsburške monarhije in nastanka narodnih držav. Knjigo je razdelil na tri velika poglavja: zgodnji in visoki srednji vek, pozni srednji vek in novi vek. Na kraju je dodana tudi uporabljena literatura.

V prvem delu obravnava dr. Inzko Slovane in njihovo pradomovino, življenje in vero, slovanske nastope proti bizantinski državi in s tem naselitev na Balkanu ter njegovo spremenjeno etnično strukturo. Sledi pregled slovanskega naseljevanja v prostor Vzhodnih Alp. Podana je vloga Obrov in tudi obseg prvotne naselitve. Na tem prostoru je nastala prva politična tvorba alpskih Slovanov — Karantanija, ki se je v 7. stol. pridružila Samovi plemenski zvezi, v 8. stol. pa je morala priznati tujo nadoblast in sprejeti krščanstvo. Avtor posveti pozornost ustoličevanju koroških vojvod, navaja kot vir vrinek iz Švabskega zrcala, obravnava vlogo kosezov in upor Ljudevita Posavskega in njegove posledice za karantanske Slovence. V 9. stol. je nastala nova politična enota Spodnja Panonija, ki je tesno povezana z delovanjem Cirila oziroma posebej Metoda. Tuja oblast prinese nov družbeni red — fevdalizem; prvi del knjige pa se konča s prikazom ločitve obrti in trgovine od poljedelstva in z nastankom mest. Začetki kulturnega življenja širitev njihove posesti, položaj kmetov so povezani z ustanavljanjem prvih samostanov na slovenskih tleh.

Drugi del vsebuje poglavja o nastopu Habsburžanov v 13. stol. in razter nastanek mest in meščanstva na Slovenskem. Kulturno življenje se je izražalo v okviru Cerkve in samostanov, nekaj pomeni tudi viteška kultura, kot umetnostna sloga se pojavita romantika in gotika. Ob koncu srednjega veka nastopi nova nevarnost za slovenske dežele s turškimi napadi.

Novi vek je obdelan najobširneje, saj obsega polovico knjige. Ob koncu 15. in v 16. stol. se vrstijo na Slovenskem kmečki upori, širi se reformacija, ki prinese nastanek književnega jezika in slovenske književnosti. Ta začetni bogati razvoj je prekinila protireformacija. V 17. stol. sta sledila sunek in razširitev habsburške monarhije v Podonavje. Avtor je zajel baročno kulturo na Slovenskem, prosvetljenstvo in terezijanske ter jožefinske reforme. To je tudi čas začetkov slovenskega narodnega prebujenja v 18. stol.

Razumljivo je, da je zgodovina Slovencev v 19. stol. bolj podrobno obdelana. Tu je vprašanje ilirskih provinc in njihova vloga v slovenski zgodovini. Na kulturnem področju je za prvo polovico stoletja pomembna ilirska ideja, njena zavrnitev s strani Prešerna, Jarnikovo in Slomškovo delo in vedno večja zavest o enotnosti vseh Slovencev. Preobrat pomeni „pomlad narodov" leta 1848 in dr. Inzko je obširno podal vso problematiko in pomen tega obdobja za slovensko zgodovino. Opisana je vloga Andreja Einspielerja, ki je gotovo ena pomembnejših osebnosti v slovenskem kulturnem in političnem življenju druge tretjine 19. stol. Sledijo prikazi čitalništva, taborov, staroslovencev in mladoslovencev, dobe „slogaštva", odnosa Slovencev do Taaffejeve vlade itd. Ob koncu stoletja nastopi politična cepitev in nastanejo prve politične stranke. To je tudi čas hitrejšega gospodarskega razvoja in krize slovenskega podeželja, ki je peljala v masovno izseljevanje preko morja, v Ameriko. Pozornost posveti delovanju Janeza E. Kreka, razvoju slovenskega slikarstva v 19. in začetku 20. stol., politični, kulturni in gospodarski dejavnosti koroških Slovencev. Zadnji dve poglavji obsegata prvo svetovno vojno in razpad Avstro-Ogrske leta 1918.

S tem sem podal samo bežen oris važnejših tem, ki jih je dr. Valentin Inzko vključil v pregled slovenske zgodovine. Nisem pa omenjal snovi iz obče zgodovine. S tem v zvezi je treba podati nekaj misli k zasnovi učbenika. Vključitev poglavij iz obče zgodovine, posebno še takih, ki neposredno ne zadevajo Slovencev, ima lahko dobre in slabe strani. Gotovo je pozitivno in potrebno, da je avtor prikazal vsaj v glavnih skopih obrisih zgodovinski razvoj političnih tvorb, katerim je pripadal slovenski narod v teku stoletij. Obravnavanje dogodkov, katerih vpliv je bil za slovensko zgodovino le postranski ali se sploh niso čutili, pa slabi povezanost in samo nepotrebno razbija predstavo zgodovinskega razvoja naroda samega. Tudi vprašanje periodizacije srednjega veka bi moralo biti podano nekoliko drugače. Velika škoda je, da ni knjiga opremljena s slikovnim materialom. Drži, da to poveča tiskarske stroške, poiskati pa bi bilo treba rešitev, da bi se premostila tudi ta težava. Premalo je tudi geografskih skic, ki so lahko kaj nazorne pri pouku.

Razumljivo je, da se lahko pojavijo pri tako obsežni tematiki tudi napake ali pomanjkljivosti, posebno ko je sestavil knjigo en sam avtor. Očitno jih je spregledal tudi strokovni recenzent. Na strani 20 ni jasno, ali gre za izvor imena Karantanija ali za politično tvorbo. Res obstaja o izvoru besede „kosez" vrsta teorij, ne bi bilo pa potrebno s tem v zvezi omenjanje Hauptmannove teorije o prenosu imena iz Zakarpatja. Matična hiša kartuzijanskega reda je Grande Chartreuse in ne Chartres (str. 39). Pri pregledu umetnosti bi zaslužil omembo predromanski relief iz Hodiš (str. 61, 62). Rojstno leto izida prve slovenske tiskane knjige je 1550 in ne 1551 (str 78), saj je letnica spretno skrita na zadnji strani Abecednika (glej faksimile!). Uveljavljen način prevajanja monumentalnega Valvasorjevega dela „Die Ehre des Herzogthums Krain" je Slava vojvodine Kranjske in ne Čast kranjskega vojvodstva (str. 88). Pri pregledu baročne umetnosti je obdelano samo kiparstvo in stavbarstvo, manjka prikaz slikarstva (str. 90). V zvezi s Posojilnico v Št. Jakobu v Rožu bi se lahko dodalo, da je to prva kmečka posojilnica v vsej Avstriji, saj je bila potrjena še pred sprejetjem zadružnega zakona v naslednjem letu (str. 130, 131). Na strani 155 se pogreša omenitev oktobrske revolucije poleg poprejšne februarske.

Vsekakor zasluži avtor posebno pohvalo, da se je lotil tako težkega in zahtevnega dela in pripravil učno knjigo slovenske zgodovine za naše dijake. S tem je znova poudarjeno, da slovenski narod ni „nehistoričen narod", da smo lahko ponosni tudi na najtežje čase našega zgodovinskega razvoja.

Janez Zwitter-Tehovnik

Dvojezično šolstvo

drugod beleži lepe uspehe pri nas mu grozijo z likvidacijo

V tem šolskem letu praznujejo v Pomurju dvajsetletnico dvojezičnega šolstva in pri tem ugotavljajo, da je prav ta ureditev skupnega šolanja pripadnikov obeh narodnosti — slovenske in madžarske — bistveno prispevala k sožitju in enakopravnemu sodelovanju, predvsem pa k medsebojnemu razumevanju in spoštovanju.

Zato bodo jubileju dvojezičnega šolstva v občinah Lendava in Murska Sobota posvetili vrsto manifestacij, ki jih bodo priredili tekom šolskega leta. Proslavljanje bo predvsem delovnega značaja, tako da bodo na prireditvah prikazali in preverili kakovost dvojezičnega pouka. Hkrati pa bodo kulturne prireditve, ki jih bodo pripravili učenci skupaj z učitelji, odraz aktivnosti, ki so se v zadnjih dvajsetih letih zelo dobro razvijale v vseh narodnostno mešanih krajih. V okvir praznovanja bo sodila tudi posebna publikacija, v kateri bodo prikazani napori dvojezičnega šolstva od leta 1959 do danes ter predstavljeni dvojezični učbeniki in drugi učni pripomočki. Praznovanje pa bodo zaključili z osrednjo proslavo, ki jo predvidevajo za konec šolskega leta.

Ob lepih uspehih, ki jih beležijo v dvojezičnem šolstvu v Pomurju, pa seveda ne prikrivajo tudi še obstoječih pomanjkljivosti. Zlasti poudarjajo, da bo treba še dopolnjevati učnovzgojni proces. V tem okviru je bil v minulem šolskem letu madžarski jezik uveden kot učni jezik na vseh pomurskih srednjih šolah in na srednji vzgojiteljski šoli v Mariboru; s tem je madžarska narodnost dobila možnost dopolnilnega izobraževanja v materinščini tudi pri nadaljnjem šolanju. K uspešnemu delu dvojezičnega šolstva pa bistveno prispeva predvsem tudi dopolnilno izobraževanje pedagoških kadrov ter ne nazadnje čedalje pogostejši kulturni in drugi stiki z matičnim narodom ter sodelovanje z madžarskimi šolami in učitelji.

Medtem ko torej v Sloveniji dvojezično šolstvo rodi razveseljive sadove sožitja, pa se pri nas na Koroškem nemškonacionalne sile pripravljajo za nov napad na zadnje ostanke dvojezičnega pouka. KHD je tozadevno že dovolj jasno povedal, kam bo usmerjen nadaljnji udarec. Pa tudi FPÖ-jevski „šolnik" Erich Silla je že zelo „pedagoško" zapisal, kako si predstavlja rešitev; ob razmerah, ki vladajo v koroškem šolstvu, njegova zahteva po „enakopravnosti" za nemške učence izzveni kot goli cinizem. Pri tem pa je še posebno značilno, da svojo zahtevo — ki v zadnji konsekvenci pomeni likvidacijo tudi še sedanjih borih ostankov dvojezične šole — opira na zakon o narodnih skupinah in zlasti na zloglasni protimanjšinski komplot treh strank.

Gustav Januš

bo razstavljal v Beljaku

Naš pesnik in likovni ustvarjalec Gustav Januš bo prihodnji teden svoja dela predstavil v Beljaku. V galeriji ob mestnem obzidju (Widmanngasse 30) bo v torek 28. novembra ob 19. uri odprta razstava Januševih slik in figur, obenem pa bo v okviru prireditev „Reihe" tudi literarni večer, na katerem bo Gustav Januš bral svojo liriko v slovenskem izvirniku, v nemškem prevodu pa Bruno Czeitschner.

Pesnik Gustav Januš, ki je svoje pesnitve objavljal že v raznih časopisih in revijah, zlasti v Mladju, je pripravil tudi prvo samostojno pesniško zbirko, ki bo v kratkem izšla. Njegova likovna razstava v Beljaku pa bo odprta do 16. decembra, in sicer od ponedeljka do petka od 14. do 19. ure.

Koroška slovenska pesem

v izvedbi kamniške „Lire" je navdušila tudi v Nemčiji

Moški zbor „Lira" iz Kamnika je pred kratkim gostoval v Zvezni republiki Nemčiji, kjer je vrnil obisk zboroma „Heiterkeit" iz Gissna in „Loreley" iz Dülmna.

Med svojim bivanjem v Nemčiji je imel zbor „Lire" najprej koncert v Gissnu. Potem je nastopil na prireditvi v Essnu, ki ga je organiziralo društvo tamkajšnjih slovenskih delavcev „Sava" — prireditev je izzvenela v pravo kulturno manifestacijo Slovencev, ki so se srečali v tujini. V Dülmnu pa je imela „Lira" kar tri koncerte, med katerimi je bil absolutni višek skupni nastop z gostiteljema „Heiterkeit" in „Loreley". Poleg tega pa so Kamničani zapeli tudi še na različnih priložnostnih prireditvah.

Ob svojem tokratnem gostovanju so pevci iz Kamnika ponesli v svet slovensko umetno in narodno pesem, v prvi vrsti pa pesmi koroških Slovencev, ki so navdušile mnogoštevilne poslušalce tudi v Zvezni republiki Nemčiji.

MARIJA VILFAN 3

ČLOVEKOVE PRAVICE

(Ob tridesetletnici Splošne deklaracije človekovih pravic)

Na dnevnem redu torej ni bilo vprašanje standardov in norm za te pravice, katerih začetek vsebujejo že konvencije in priporočila Mednarodne organizacije dela, sprejetih med obema vojnama, nadaljevanje pa Splošna deklaracija človekovih pravic in posebej Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. Na dnevnem redu je bilo uveljavljanje teh standardov in norm v vsakdanjem življenju; razprava je tekla o tem, koliko so v teh mednarodnih instrumentih, ustavah in zakonih držav članic zapisani standardi in norme res postali človekove pravice.

Akcija za uveljavljanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic ni od včeraj. Bila je v središču pozornosti teheranske konference leta 1968, ob 20-letnici Splošne deklaracije človekovih pravic. Sledili so ji mnogi mednarodni seminarji in rezultat je študija: „uresničevanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic",[4] ki je nudila osnovni material za razpravo.

Razprava je bila nujna tudi zato, ker je leta 1976 začel veljati Mednarodni pakt o gospodarskih, socialnih in kulturnih pravicah in je s tem stopilo v ospredje vprašanje uveljavljanja teh pravic, njihovega mednarodnega varstva in pospeševanja po vsem svetu, še posebej pa v državah, ki se spopadajo z revščino, podhranjenostjo, nezaposlenostjo, slabim zdravjem in bednimi stanovanjskimi možnostmi.

Pa poskusimo te pravice najprej našteti. Gre za — po vrstnem redu, po katerem jih obravnava Mednarodni pakt o gospodarskih, socialnih in kulturnih pravicah — pravico do dela, do pravičnih in zadovoljivih delovnih pogojev, do pravice ustanavljanja sindikata in članstva v njem; pravico do socialne varnosti, vštevši tudi socialno zavarovanje; pravico do varstva in pomoči družini, zlasti materam in otrokom; pravico vsakogar do primernega življenjskega standarda zanj in za njegovo družino, pravico do varstva pred lakoto, pravico do kar najboljšega mogočega telesnega in duševnega zdravja; pravico do enakega plačila za enako delo ter pravico do izobrazbe — s tem, da mora biti osnovno šolanje obvezno in brezplačno, in pravico do udeležbe v kulturnem življenju.

Vse te pravice so še podrobneje opredeljene v konvencijah in priporočilih specializiranih agencij.

Razprava se je osredotočila na uživanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic v deželah v razvoju. Pokazala je, kar je sicer že na prvi pogled jasno, da pravice, razglašene v členih 2. do 15. Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, niso v nobenem razmerju z možnostmi dežel v razvoju. To so potrdili predvsem njihovi predstavniki, ki so v razpravi dejali, da tudi oni priznavajo pravico do dela in ustreznega plačila, do varstva družine in socialne varnosti, do izobrazbe in kulture in še marsikaj, da so v mnoge ustave v dobri veri sprejeli vse te obveznosti, toda zaman, kajti ne morejo jih izpolnjevati — kljub dobri volji ker uresničevanje teh pravic zahteva sredstva, s katerimi ne razpolagajo, in ker jim to onemogoča mednarodni položaj.

Manj razvite dežele, v katerih prebiva 64% svetovnega prebivalstva so po letu 1970 v poprečju dosegale 4,1% povečanje bruto nacionalnega dohodka. Večino tega pa sta odnesla visok naravni prirastek prebivalstva in inflacija. Zelo malo ali pa celo nič se ni izboljšal obupno nizki življenski standard 1 milijarde in 100 milijonov ljudi.

Statistike, ki jih navaja študija, kažejo, da se ne povečuje samo razlika med razvitimi in nerazvitimi deželami, temveč se tudi v samih deželah v razvoju povečuje razlika med življenjskimi pogoji mestnega in kmečkega prebivalstva ter med kategorijami prebivalstva z najvišjim in najnižjim dohodkom.

Številni prebivalci Azije, Afrike in Latinske Amerike le životarijo, često na robu lakote. Milijoni, ki se selijo s kmetov v mesta, ne najdejo zaposlitve. Nastanjajo se v ogromnih, vse bolj razprostranjenih „slumih" ali prehodnih taboriščih, kjer jih revščina, pomanjkanje osnovnih higijenskih pogojev, nepismenost, podhranjenost in pomanjkanje vsake perspektive naravnost ženejo v delinkvenco.

Eden največjih socialnih problemov današnjega sveta je nezaposlenost ali nezadostna zaposlenost, ki nikjer ni tako kritična kakor v državah v razvoju. Treba bi bilo že sedaj (leta 1978) odpreti 200 milijonov delovnih mest, v bodočnosti pa z ozirom na rastoče število prebivalstva še mnogo več. Le tako bi prebivalci teh dežel lahko uresničili pravico do dela.

(Dalje v prihodnji številki)

4 Uresničevanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic problemi, politika, napredek, Manouchehr Ganji, posebni poročevalec Komisije za človekove pravice. Združeni narodi E/CN.4/1108/Rev. 1.
Študija na 354 straneh velikega formata obravnava standarde in norme, posebej probleme v zvezi z uresničevanjem teh pravic v državah in razvoju, v socialističnih državah Vzhodne Evrope in v drvah razvitega tržnega gospodarstva. Sledi pregled dejavnosti mednarodne akcije za varstvo in pospeševanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic. Za vse države avtor prilaga tudi bogat statistični material in končuje s priporočili.
O razvitih zahodnih državah študija ugotavlja, da so v pogledu ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic v primerjavi z državami v razvoju dosegle zelo veliko, v primerjavi s svojim lastnim bogastvom pa ne dovolj. Kar zadeva socialistične države Vzhodne Evrope, študija navaja kot problem dejstvo, da se zaradi v teh deželah domnevne istovetnosti interesov posameznika z interesi države podcenjujejo ovire za ekonomski in socialni razvoj in da iz istega razloga, kadar pride do spora med posameznikom in oblastjo, vedno prevladajo državni interesi.

Beneški Slovenci obiskali Koroško

Beneški Slovenci živijo v geografsko najbolj zahodnem delu slovenskega jezikovnega območja. Znano je, da tam živijo že dolga stoletja, kljub temu pa se morajo še vedno boriti za najosnovnejše narodnostne pravice. Torej delijo usodo zatiranih narodov in so zato tudi nam koroškim Slovencem zelo blizu. Poleg njihove narodnostne zapostavljenosti imajo velike gospodarske težave in je zato večina mladih iz Slovenske Benečije na delu v tujini. Poleg tega pa je Benečijo hudo prizadel nedavni potres tako, da je ta predel slovenske zemlje bil domala porušen. Vseeno beneški Slovenci vztrajajo na svoji zemlji, gojijo stike z matičnim narodom in tudi s koroškimi Slovenci.

Preteklo nedeljo je namreč glasilo beneških Slovencev Novi Matajur organiziral izlet na Koroško. Vabilu njihovega glasila se je odzvalo nad osemdeset bralcev, tako, da so napolnili dva avtobusa. Pot jih je vodila preko Trbiža, Beljaka mimo južne obale Vrbskega jezera v Celovec, od tam k vojvodskem prestolu na Gosposvetskem polju, spet nazaj v Celovec, kjer so si od zunaj ogledali Zvezno gimnazijo za Slovence, ter k Miklavžu v Bilčovsu, kjer so se pokrepčali ter nazaj domov na svoje domove.

Izlet po Koroškem je Beneškim Slovencem pripravila Slovenska prosvetna zveza. Na poti po Koroški jih je spremljal tajnik Andrej Kokot. Ob tej priložnosti jim je med drugim obrazložil tudi kulturni položaj Slovencev na Koroškem. Ob vojvodskem prestolu je kajpada tekla beseda o slovenski zgodovini. Prijetno so gostje iz Benečije bili presenečeni nad impozantno zgradbo Slovenske gimnazije in pri tem ugotavljali, da pri njih nimajo niti najosnovnejšega pouka v svoji materinščini in se morajo posluževati lastnih moči, da lahko ohranjajo svoj materin jezik.

V Bilčovsu, kjer so se zadržali na kosilu, je gostom spregovoril tudi podpredsednik Zveze slovenskih organizacij in bilčovski župan Hanzej Ogris. Le-ta jim je predočil narodno politično situacijo na Koroškem. Naglasil pa je tudi, da se Koroški Slovenci močno zanimajo za usodo beneških Slovencev ter da jim v njihovi težki borbi za obstoj stojimo ob strani.

Izidor Predan, glavni urednik Novega Matajurja, je v svojih zahvalnih besedah izrazil zadovoljstvo nad prijetnim srečanjem s Koroškimi Slovenci. Njihov obisk bo gotovo doprinesel k utrditvi narodne zavesti, je dejal Predan in se pri tem spomnil velikega rodoljuba in pesnika beneških Slovencev Ivana Trinka Zamejskega.

Ob slovesu pa je na obeh straneh izražena želja, da bi kmalu spet prišlo do podobnega srečanja bodisi na Koroškem ali v beneški Sloveniji.

Izredna dejavnost

Največji jugoslovanski otok Krk, ki je izredno turistično razvit, postaja tudi industrijsko pomembno področje. Na skrajnem severnem delu otoka v kraju Omišalj in njegovi okolici so trenutno kar tri velika gradilišča — terminal jugoslovanskega naftovoda, gradnja mostu z otoka na celino in gradnja petrokemijskega kompleksa. Dela na slednjem dobro napredujejo in po dveh mesecih že lahko opazimo konture tega bodočega industrijskega giganta. Trenutno so dela v polnem teku. Kakor računajo bo gradnja tega petrokemijskega kompleksa trajala najkasneje do leta 1982. Le-ta bo na leto proizvajal okrog 1,8 milijona ton petrokemijskih proizvodov v skupni vrednosti 550 milijonov dolarjev. Samo na tem petrokemijskem kompleksu na Krku bo našlo delo okrog 1000 ljudi.

Vzporedno, kakor smo že omenili pa se mrzlično gradi most z otoka na celino preko katerega bo speljan naftovod, vodovod in pa seveda tudi cesta; kot glavni opornik pa bo služil skalni vmesni otok Sv. Marko. Tu gre torej za dva mostova, ki bosta združena v enega. V prihodnjem letu bo že mogoče priti na otok Krk preko 11 m široke ceste, kar bo seveda velika pridobitev, saj ne bo treba več poleti v sezoni tudi po ure čakati na trajekte, da prepeljejo vozila in potnike na otok ali obratno. Iz kraja Črišnjeve pri Kraljevici bo most v 390 m dolgem preskoku dosegel otoček Sv. Marko, nato pa po drugem, 244 m dolgem mostu otok Krk. Most med celino in otokom Sv. Marka, ki se pne 60 m nad morsko gladino, bo najdaljša tovrstna konstrukcija na svetu. Sedanji prvak, most v kraju Gladesville v Avstraliji, je namreč dolg „le" 305 m, pa tudi po višini (41 m) ne dosega novega objekta na severnem Jadranu. Tudi manjši most, ki se pne med otokom Sv. Marka in Krkom, ni tako majhna stvar, saj se uvršča kar na sedmo mesto med tovrstnimi objekti na svetu.

Z izgradnjo tega mostu se bo končno uresničila zamisel, ki se je porodila že pred 70 leti v času avstroogrske monarhije, vendar s to razliko, da so takrat načrtovali most za železnico, medtem ko bo ta služil cestnemu prometu in naftovodu, o katerem se takrat prav gotovo še nobenemu sanjalo ni.

Železna Kapla

V Železni Kapli so bile žene že vedno zelo aktivne, odločne in borbene. Prav zaradi tega in zaradi zvestobe do svojega ljudstva, je bilo mnogo kapelških žena med drugo svetovno vojno, ko je pri nas vladal fašizem, v zaporih in zloglasnih taboriščih.

To borbenost prenašajo žene, ki so preživele morijo zadnje vojne na mlajše s tem, da še danes posegajo aktivno v družbeno življenje. Vzor in gonilna sila v Kapli je stara borka Kuhar Leni, ki se ne ustraši nobenega dela, čeprav ni več med mlajšimi. Odlikuje jo tovariški in človeški odnos do soobčanov. Prav zaradi tega žanje veliko uspehov tako na kulturnem kakor tudi na političnem področju.

Pred nedavnim je pripravila kuharski tečaj, ki je bil izveden na strokovno visoki ravni. Udeležile so se ga žene iz Kaple in kapelških grap. Tečaj je vodila visoko kvalificirana učiteljica Pepika Levstek. Udeležba na tečaju — prvi dan se je zbralo 15, zadnji dan pa že 35 žena — priča o potrebi oz. zanimanju žena po nadaljnji izobrazbi na tem področju. Strokovna učiteljica je s svojim izrednim znanjem in s svojim prisrčnim odnosom do vseh odločilno prispevala k uspehu tečaja.

Na programu pa ni bilo samo kuhanje, temveč tudi informacije o hranoslovju in o gospodarski uporabi živil. Vsi, ki so imeli priložnost videti ali celo poskusiti pripravljanje jedi, so bili navdušeni. Pa tudi družabnosti ni manjkalo, saj so imele žene priložnost, v skupnem krogu izmenjavati mnenja in izkušnje, skratka pokramljati tudi o tem in onem.

Ker je bil kuharski tečaj organiziran v okviru krajevnega odbora Zveze slovenskih žena v Železni Kapli, so kapelške žene na zaključno slovesnost povabile tudi predsednico in tajnico Zveze slovenskih žena — Mileno Gröblacherjevo in Ančko Kokot.

Med gosti je bil tudi ravnatelj glavne šole Leopold Zwölf, ki je omogočil, da so tečajnice dobile na razpolago lepo opremljeno kuhinjo v glavni šoli.

Organizatorka tečaja Kuhar Leni se je v kratkih in prisrčnih besedah zahvalila vsem ki so prispevali, da je bil tečaj tako uspešen, posebno pa seveda strokovni učiteljici Levstikovi.

Vse udeleženke tečaja so bile mnenja, da jim je bil izredno koristen, da so se mnogo naučile in da bi se še rade srečale na podobnih tečajih, ki so izredno pomembni za nadaljnje izobraževanje na kuharskem področju.

Razpis glasbenega pouka

Po uspešnem pričetku letošnje spomladi v Pliberku, se je Slovenska prosvetna zveza odločila, da bo to dejavnost razvila tudi na Gurah, v Rožu in Zili.

Torej vabimo starše, ki bi želeli, da bi se njihovi otroci naučili kakšen instrument, da svojega otroka prijavijo pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu ali pa pri krajevnih prosvetnih društvih, ki bodo skrbela za organizacijsko izvedbo glasbenega pouka.

Poučevali se bodo sledeči instrumenti: trobila (trobenta, pozavna, bas, rog itd.), pihala (klarinet, flavta, saksofon itd.), klavir, harmonika, kitara in violina.

Pouk se bo odvijal v Bilčovsu ali pa v tistem kraju, kjer bo zadostno število prijav.

Vsi tozadevni pogoji bodo staršem sporočeni po prijavi njihovih otrok. Danes pa lahko že sporočamo, da bodo pogoji zelo ugodni in da bodo otroke učili kvalificirani strokovnjaki na glasbenem področju.

Slovenska prosvetna zveza
9020 Celovec, Gasometergasse 10/I

KRAJEVNO ZDRUŽENJE ZVEZE SLOVENSKE MLADINE V ŽELEZNI KAPLI

v a b i

na javno radijsko oddajo

„Spoznavajmo svet in domovino"

ki bo v soboto 25. novembra 1978, s pričetkom ob 19.00 uri v hotelu Obir v Železni Kapli.

V okviru te oddaje bo tudi koncert, na katerem bodo nastopali ob spremljavi ansambla „Mojmira Sepeta", MAJDA SEPE, MARJANA DRŽAJ, OTO PESTNER in JANKO ROPRET.

Vsi prisrčno vabljeni

Otvoritev trgovine za športne potrebščine na Brnci

Na stikališču treh alpskih dežel Furlanije-Julijske Benečije, Slovenije in Koroške, na Brnci je znana tovarna športnega orodja Elan iz Slovenije zgradila novo sodobno urejeno tovarno, v kateri bo zaposlenih okrog 100 ljudi. Poleg tega bo v okviru te tovarne delovala trgovina s športnimi potrebščinami. V soboto 2. decembra bo ob 10. uri dopoldne otvoritev te trgovine, ki bo poleg proizvodov te tovarne — smuči, prodajala tudi druge športne potrebščine. Poseben poudarek bodo dali tistim športnim artiklom oz. proizvodom, katerim zmagovalec svetovnega pokala Ingemar Stenmark daje največ prednosti.

V torek 19. decembra pa bo Koroška doživela poseben dogodek, saj bo takrat trikratni zmagovalec za svetovni pokal Stenmark skupno s svojim trenerjem Hermannom Noglerjem obiskal novo športno trgovino na Brnci, kjer bo od 16.30 do 18.30 ure dajal avtograme in na razpolago koroški športni javnosti. Koroški ljubitelji zimskega športa so prisrčno vabljeni, da ne zamudijo te enkratne priložnosti, srečati se z do sedaj najboljšim smučarjem v novi in aktraktivno urejeni trgovini na Brnci, Kärntner Straße 48.

Koroški večer v Radovljici

Med kulturno skupnostjo, Zvezo kulturnih organizacij občine Radovljica in Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu že vrsto let obstojajo tesne prijateljske vezi. Tako vsako leto pride do vsaj enega medsebojnega gostovanja na Koroškem odnosno v Radovljici.

V okviru tega sodelovanja je pred nedavnim z velikim uspehom na Brnci in v Železni Kapli gostovala dramska skupina Anton Tomaž Linhart iz Radovljice z veseloigro Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Teden dni zatem — preteklo soboto — pa so se v Radovljici mudili koroški kulturniki. Tam so bili gost zgoraj omenjenih organizacij in v osnovni soli A. T. Linhart priredili koroški večer. Šlo je za kulturno-informativno prireditev. Uvodoma so namreč odprli razstavo, v kateri je bila prikazana borba koroških Slovencev za njihove narodnostne pravice, zatem pa je sledil kulturni spored. Predtem pa je spregovoril predsednik za mednarodne stike pri občinski konferenci SZDL občine Radovljica Jošt Rolc, ki je ob tej priložnosti izrazil vso solidarnost in podporo koroškim Slovencem ob prizadevanju za njihov narodni, kulturni in gospodarski obstoj. V imenu gostov pa je številnemu občinstvu govoril tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser in se v glavnem bavil s trenutno narodno politično situacijo koroških Slovencev. Izrazil je zadovoljstvo nad močnim zanimanjem matičnega naroda in ostalih narodov in narodnosti Jugoslavije za položaj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Pozdravil je, da je v zadnjem času uspelo premakniti položaj tudi na gospodarskem področju, ki je za obstoj manjšine med drugim tudi zelo potreben.

V kulturnem delu prireditve je Obirski ženski oktet, pod vodstvom Valentina Polanška pel skladbe znanih skladateljev in je pri občinstvu bil sprejet z velikim navdušenjem. Recitacijska skupina A. T. Linhart v Radovljici pa je brala pesmi Milke Hartmanove, Andreja Kokota in Valentina Polanška. Slednja sta se s po eno pesmijo občinstvu predstavila tudi sama. Z izvedenim sporedom je občinstvo bilo vidno zadovoljno, zadovoljni pa so bili tudi naši gostujoči. S tem pa je bilo gotovo z uspehom izvedeno eno izmed tistih srečanj, ki ki utrjujejo vez med Slovenci na Koroškem in v Sloveniji.

Zaključno naj bo še povedano, da je gradivo za informativno razstavo deloma prispeval tudi Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

V preteklem šolskem letu je v organizaciji Slovenske prosvetne zveze bilo izvedeno prvo tekmovanje za bralne značke na Koroškem. Da bo mladina poleg obveznega šolskega branja segla še po drugih leposlovnih delih, razpisuje tudi za šolsko leto 1978-79

TEKMOVANJE ZA BRALNE ZNAČKE

Prijave za tekmovanje so možne pri krajevnih slovenskih prosvetnih društvih in v slovenski študijski knjižnici v Celovcu, Tarviser Straße 16, kjer bodo zastopniki društev ali posamezniki dobili vse tozadevne informacije.

SPD „Bisernica" v Celovcu prireja vrsto izobraževalnih predavanj o

ZGODOVINI SLOVENSKEGA NARODA IN SLOVENSKI NARODNI MANJŠINI NA KOROŠKEM

Prvo predavanje v tem sklopu bo v petek 24. novembra 1978 ob 19. uri v Klubu „Prežihov Voranc" v Celovcu, Benediktinski trg 5/I.
Predaval bo Mirko Štukelj, študent zgodovine na Dunaju, o temi „Fevdalno ljudstvo" (naselitev Slovanov, Samova država, agrarna in narodna podoba fevdalnega ljudstva, kmečki upori).

Prisrčno vabljeni!

25 let Slovenskega planinskega društva v Celovcu

Slovensko planinsko društvo v Celovcu je v soboto vabilo v „Aulo slovenico" v Celovcu na planinsko razstavo fotografa Jaka Čopa v počastitev 200-letnice prvega pristopa na vrh Triglava in 25-letnice obstoja Slovenskega planinskega društva v Celovcu ter na občni zbor Slovenskega planinskega društva s skromno slovesnostjo ob priložnosti 25-letnice društvenega obstoja.

Jubilejne prireditve so se poleg številnih članov slovenskega planinskega društva udeležili tudi predstavniki Planinske zveze Slovenije s predsednikom dr. Miho Potočnikom na čelu, zastopniki planinskih društev iz Slovenije in Trsta, predstavniki naših narodnih organizacij ter prelat Aleš Zechner.

Kot že omenjeno je bila obogatitev in popestritev sobotne prireditve vsekakor razstava oziroma otvoritev, katere se je osebno udeležil avtor in mojster čudovitih planinskih motivov Jaka Čop, ki je ob tej priložnosti sam vodil skozi razstavo in seznanjal publiko z razstavljenimi slikami. Že iz slik samih si lahko ugotovil, da gre tu za planinca in umetnika fotografije, ki se lahko kosa z evropskim vrhom na tem področju. S fotografijami je opremil številne publikacije s planinsko tematiko in razstavljal doma kakor tudi v tujini. Med številnimi priznanji in odličji je posebno priznanje avtorju za njegovo življenjsko delo Prešernova nagrada Gorenjske. Naj še povemo, da je avtor prežet planinec, saj bi drugače takšne lepe slike nikakor ne mogle uspeti.

Po otvoritvi razstave je bil občni zbor, na katerem je predsednik nadzornega odbora inž. Danilo Kupper poročal o nastanku in zgodovini Slovenskega planinskega društva, ki letos obhaja 25-letnico svojega obstoja. Med drugim je naglasil, da so si koroški planinci na ustanovnem občnem zboru 11. januarja leta 1953 zadali cilj, da si zgradijo svojo lastno planinsko postojanko. Ta cilj so uresničili leta 1968 in naslednjega leta. 1. junija je bila slovesna otvoritev. Pri gradnji koče so pomagali gorenjski planinci. Tovariš Kupper se je ponovno zahvalil navzočemu organizatorju takratnih delovnih akcij pri gradnji slovenske koče tovarišu Franju Kločniku za storjeno pomoč.

Kot pomembno akcijo naših planincev je omenil markiranje poti in namestitev dvojezičnih krajevnih napisov, za katere je značilno, da so edini v Avstriji preživeli prosluli „Tafelsturm", kar potrjuje, da je planinska publika tolerantnejša od ostale. Kot nadaljnje akcije je omenil odkritje spominske plošče v slovenski planinski postojanki žrtvam protifašističnega boja pod Arihovo pečjo in številna srečanja s planinci iz matične dežele in iz zamejstva. Pri tem je obžaloval, da v medsebojnih odnosih med našimi planinci in planinskimi organizacijami večinskega naroda še ni moglo priti do večjega obsega, vendar pa upa, da bo tudi v tem pogledu „koroški čas postal bolj zrel".

Kakor je tovariš Kupper poročal o zgodovini naše planinske organizacije, tako je tajnica društva Rezika Iskra poročala o delu od zadnjega občnega zbora pa do danes. Tudi ona je izrekla vso zahvalo dežurnikom, ki zvesto skrbijo ob sobotah, nedeljah in praznikih za oskrbo koče, ki je v teku let postala dom srečanja in privlačna izletniška točka.

Po razrešnici odbora je bil v glavnem potrjen stari odbor s pritegnitvijo mladine. V svojem in v imenu obeh odborov se je za zaupanje zahvalil predsednik Lubo Urbajs in izrazil željo, da bi vsi prispevali svoj delež v dobrobit slovenske planinske organizacije na Koroškem.

Med številnimi gratulanti ob jubilejni prireditvi našega društva so bila zastopana Planinska zveza Slovenije, planinska društva iz matične dežele in zamejstva ter Zveza slovenskih organizacij. Tako je predsednik dr. Miha Potočnik čestital našemu jubilejnemu društvu v imenu PZS in PZJ, ki združuje v svojih vrstah 200.000 aktivnih planincev in planink. Med drugim je naglasil, da vedo, da koroški planinci živijo v težavnih razmerah, zato podpirajo naš boj za pravice slovenskega življa na Koroškem in v Avstriji za dosledno in popolno izpolnitev državne pogodbe, zlasti člena 7. „Mi v tem smislu upamo, da se bo naše sodelovanje še naprej razvijalo in da bo zlasti mladi rod slovenskih planincev na Koroškem spoštoval tradicije in slavno častno zgodovino slovenskih planincev na Koroškem, ki se kuje skoro že stoletje." V zvezi z dvestoletnico praznovanja prvega pristopa štirih Bohinjcev na vrh Triglava je dejal, da je bil ta podvig za tiste čase junaško dejanje in dokaz, da domači ljudje zmorejo najtežje naloge, če se jih lotijo. „V teh 200 letih smo doživljali tudi narodnostni boj okrog Triglava. Tega Triglava so se lastili mnogi tujci, mnogi ljudje pa so prišli v našo deželo z osvajalnimi nameni, z nameni potujčevanja. To smo v svoji zgodovini vedno odklanjali in dokazali, da takih obiskov ne želimo, zlasti med drugo svetovno vojno, ko nas je vse hotel uničiti in zbrisati z zemlje fašizem in nacizem. Vendar zgodovina je razsodila in obsodila takšna prizadevanja in danes je Triglav svoboden. Vedno smo odklanjali osvajalce, potujčevalce, vendar smo bili vedno veseli vseh prijateljev, ki so prihajali k nam od koderkoli. V tem smislu gojimo tudi te medplaninske stike z nemškimi planinci iz Koroške s člani Alpenvereina, Naturfreunde in s planinci iz Furlanije-Julijske krajine."

Predsednik Potočnik je naglasil tudi skupna srečanja med zamejskimi in planinci iz matične dežele ter pri tem ugotovil, da smo ena sama družina, ki pravzaprav predstavlja združeno Slovenijo, ne glede na to, koliko in kje nas še delijo državne meje. Naš cilj je, da bi bil svet v bodoče boljši, da bi bil to svet miru, svet brez sovraštva, svet sodelovanja in da bi meje postajale ne tisti plot, ki nas loči v sovraštvu, ampak da bi bilo teh mej manj in čim manj opaznih, da bi se dobri ljudje predvsem med seboj lahko shajali, pogovarjali, srečavali in živeli v miru in prijateljstvu.

V imenu Zveze slovenskih organizacij, katere član je Slovensko planinsko društvo, je jubilantu ob 25-letnici obstoja čestital in se zahvalil za vse njegovo delo predsednik ZSO in nekdanji prvi predsednik nadzornega odbora slovenskega planinskega društva dr. Franci Zwitter. Mislim, da gre predvsem planinskemu društvu zahvala — je dejal — da je ves čas zelo uspešno delalo predvsem tudi pri krepitvi narodne zavesti. Kajti gojitev ljubezni do planin pomeni gojitev ljubezni do zemlje in do njenega človeka, do njegove besede in pesmi. Vse to je planinsko društvo skozi 25 let delalo, zato iskrena mu zahvala. Posbno zaslugo ima Slovensko planinsko društvo, kakor smo slišali iz ust predsednika PZS, tudi pri utrjevanju in krepitvi enotnosti med slovenskim narodom. Mislim da je prav koča na Bleščeči planini simbol te enotnosti in solidarnosti vsega slovenskega naroda, saj je postala prav s pomočjo vseh Slovencev in je to simbol naše neuničljive enotnosti, katero hočemo gojiti tudi mi naprej. Prav tako so vsakoletna srečanja planincev iz Slovenije, bratov iz Trsta, Gorice, Beneške Slovenije in koroških planincev manifestacija neuničljive enotnosti slovenskega ljudstva. In tako nam pomagajo v naši borbi za dosego tistih ciljev, za katere se borimo, za uresničitev člena 7 državne pogodbe, kajti to je še vedno prvenstvena naša naloga, da na tej zemlji, ki jo tako ljubimo, ki je tako lepa, dosežemo enakopravnost. V tem smislu želim društvu v bodoče še mnogo uspehov predvsem tudi v svojem neposrednem ožjem delokrogu na področju planinstva.

Poleg številnih čestitk in daril zastopnikov društev je predsednik PZS dr. Miha Potočnik predal našemu jubilejnemu društvu dragoceno plaketo z vgraviranim Triglavom, s simbolom, ki povezuje in združuje, ter diplomo in dragocen knjižni dar za planinsko knjižnico.

Kot razveseljiv dogodek jubilejnega občnega zbora naj še omenimo, da smo odbor pomladili. S tem se odpirajo nove možnosti vključevanja mladine v naši planinski organizaciji, zlasti tudi iz območja slovenske gimnazije v Celovcu. V popestritev in obogatitev jubilejne slovesnosti so naši planinci pridobili tudi Marjana Srienca, ki je recitiral in tako dal prireditvi svečanejše obeležje.

Naj ob tej priložnosti izrečemo zahvalo razstavljalcu planinskih fotografij Jaku Čopu, da je bil pripravljen ustreči slovenskemu planinskemu društvu in tako navzočim, ki so si ogledali razstavo, nuditi poseben užitek, ki bo vsem ostal v nepozabnem spominu.

Lepote slovenskega planinskega sveta

predstavljene na razstavi fotografij Jaka Čopa

Slovensko planinsko društvo v Celovcu je v letošnjem planinskem jubilejnem letu ob 25-letnici svojega obstoja in 200-letnici prvega pristopa na Triglav priredilo v avli slovenica v Celovcu planinsko foto razstavo znanega planinskega fotografa Jake Čopa. Že samo ime da slutiti, da gre tu za znano gorenjsko sorodstvo Čopov. Kot je bil slavni Joža nedosegljiv v navpičnih stenah, tako je njegov nečak Jaka velikan na področju planinske fotografije.

S to razstavo, ki je odprta še danes v petek, je Slovensko planinsko društvo, ne samo bogato popestrilo svoj društveni jubilej, temveč ustreglo tudi širok in pestri paleti publike, ki je za tako zvrst fotografije še posebno dovzetna.

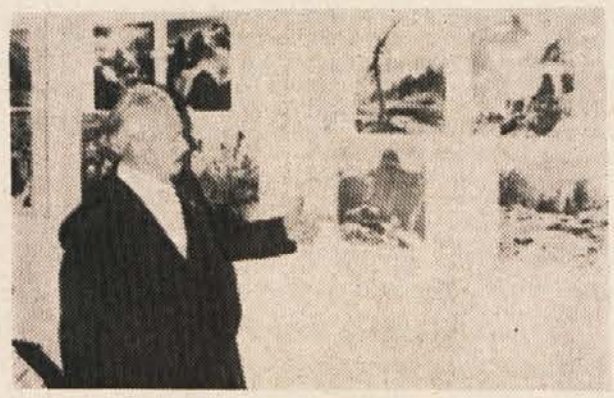

Višek sobotne otvoritve je bila vsekakor navzočnost avtorja razstavljenih slik, ki je na izredno zanimiv, prisrčen in jedrnat način seznanil navzočo publiko s svojimi umotvori. Nad sto slik je razstavljenih in vsaka slika zase je umetnostna zgradba, v katero je vloženo mnogo znanja, truda in ne nazadnje še gorniških sposobnosti. Vse to je v najvišji meri združeno v osebi Jake Čopa.

Razstavljene slike predstavljajo Julijce s Triglavom, okoliškimi dolinami ter posebnostmi tega gorskega sveta, med katerimi je posebej omenil viharnike, to je drevje visoko v gorah, ki je obsojeno na trd boj z naravo. Pri tem je avtor naglasil, da so viharniki simbol naroda, ki se mora težko boriti za svoj obstoj.

Jaka Čop, ki se skoraj že pol stoletja ukvarja s fotografijo, je opremil že celo vrsto publikacij s planinsko tematiko. Razstavljal je doma in v tujini ter izdal tri knjige — Raj pod Triglavom, Svet med vrhovi in Viharniki. Za svoje uspešno delo na področju fotografije je Jaka Čop prejel celo vrsto priznanj in odličij.

Kot že omenjeno je razstava odprta še danes 24. novembra. Kdor je še ni videl, naj ne zamudi priložnosti in jo obišče, ne bo mu žal.

JANEZ ŠVAJNCER 47

Pridi k potoku

Nezaslišano, ali ne? Tudi jaz sem popolnoma tega mnenja. Psi spadajo v utice, ljudje v stanovanjske hiše... Ah, vroče mi je... Tekel sem naravnost sem, ko sem videl toliko svetlobe."

Ravnatelj Gvido Zorec se je zadržal. Nikakor ni dojel, ali je Gregor Šipek zares nezrel in ne dojame pomena vprašanja, ki vznemirja stanovalce, ali pa se kratko in malo ogiba vsega, kar ga k čemu obvezuje. Kakor da je pogodil njegove pomisleke, se je mladi učitelj že oglasil.

„Tovariš ravnatelj! Torej mislite, da ni prav, ker imam psičko Abo pri sebi? Povem vam, da je čudežna psička. Povabil vas bom, ko bo napočil primeren čas. Moram še izdelati sistem do popolnosti. Zelo je dojemljiva za uk. Karkoli poskušam, se mi posreči. Seveda ne takoj. O, porabim dosti živcev. S psičko Abo hočem dokazati, da je žival mogoče naučiti mnogo veščin, ki jih nepoučen človek ne sprejme za možne. Recimo sporazumevanje z besedo. Ugotavljam zakonitosti zvoka in šuma. Moj glas povzroči v psičkinih ušesih valovanje, ki se prenaša od nje k meni nazaj in obratno."

„Nehaj, Gregor! Pojdi na pasjo farmo in jim tam razlagaj svoja spoznanja," je ostro navrgla Špela Hreščak. „Ali smo prišli sem na tvoje predavanje? Zakaj si pa zamudil. Sploh ti ne verjamen, kar si povedal v obrambo. Zmeraj si urediš odgovore v svoj prid. Sem te že prebrala od začetka do konca."

„Jaz tudi," je pritrdila Zinka Meglič. Hotela je sodelovati v pogovoru, pa se ji je spet naredil cmok v grlu.

Dragica Flis je občudovala Gregorja Šipka. Vsaka beseda, ki jo je izrekel, ji je pomenila veliko. Gregorja je prištevala med domiselneže in duhoviteže. Znajde se v vsakem položaju To jo najbolj privlači. Rada bi bila z njim, pa se ji odmika in zaman se napreza, da bi ga imela zase. Ko je zadnjič čakala nanj pri potoku, je mislila, da se bo sesedla od slabosti. Nenadoma jo je zagrabilo. Ta Zinka!

Ne se ji pokazati, kako trpi, smejala bi se ji in norčevala iz njene tankočutnosti. Sama mora preboleti razočaranje. Špela pa ji je dajala upanje. Dopovedovala ji je, da Gregor zanjo ni izgubljen. Mar ne opazi njegovih vročih pogledov? Želi si jo, to je kakor dve in dve je štiri. V redu. Toda to so prazne in obetavne besede, ki se ne uresničijo.

Koliko sploh se je izpolnilo od tega? Še ta črv zavisti se ji je zaplodil v prsih. Pravijo, da Gregor hodi k Zali Merhar. Mar res? Ne, ne sme pomisliti, da mu ga je speljala.

„Ali ste se vsi zarotili proti meni?" Gregor Šipek je vstal in držal poln kozarec v roki. „Vam psička Aba moči stanovanja? Ne, ne morem trditi tega. Ali čečka po stenah? No, jasno mi je, da ji vsaj tega ne boste naprtili. Poglejte otroke naših kolegic. Pazite malo nanje in boste strmeli. Kdo čečka po stenah? Prosim pojasnila. Molčite? Mene pa dolžite samo zato, ker sem ljubitelj malih živali. Psička Aba ima pravico do življenja kakor jaz, vi in vsi drugi."

Špela Hreščak je čutila na sebi Gregorjeve poglede. Nesramnež, se ji je zapeljalo po glavi, njeno Vidko dolži. Sama jo je že večkrat zalotila pred stenami. Rekla je možu Tomažu: ti, skrivaj svinčnike, penkale in kulice pred Vidko. Ne morem je odvaditi čečkati po stenah. Naj ji kar naprej stojim za hrbtom in jo sekam po prstih? Ti toliko potuješ, skrb zanjo in za Katico pa prepuščaš meni. Ne morem se sprijazniti s tvojo trditvijo, da naj samo matere pazijo na otroke, dokler so majhni. Dolžnost je razdeljena enako na naju oba.

„Ja kdo pa čečka?" je vprašal Praprotnikov Jurij, iztegoval vrat in lovil poglede okoli sedečih.

„Prizadeti so med nami. Sami nojbolje vedo, kako je s tem," je mirno rekel Gregor Šipek.

„Ne, nočem več poslušati tvojega natolcevanja!" Špela Hreščak je pograbila torbico in odhitela med mizami.

25

Tilda Čok je zamerila Ferencu Palirju, da ji ni pisal. Poslal ji je dve razglednici in pismo, ki ga je dobila, ko je jablana pred hišo odvrgla zadnje liste.

Čakala je vsak dan in nemirno pogledovala na cesto, po kateri je prihajal pismonoša Lojz Kovič. Gledala ga je tako milo, da je uganil njene misli in ji že od daleč odkimaval. Zakaj ne piše, ga je spraševala. Ne vem, ji je odgovarjal in še tam na cesti obračal glavo proti njej.

Nič posebnega ni doživela v tem času. Ko so trgali korozo, se je prehladila. Rosilo je, na sebi pa je imela tanko bluzo. Mati jo je svarila, vendar se ni zmenila zanjo. Mene se ne bo prijela nobena bolezen, ji je odgovarjala in se zaprla vase.

„Tilda, meni lahko zaupaš," je rekla mati Francka. „Nekaj se dogaja s teboj. Nikar mi ne taji. Nisem priplavala po suhem potoku, da bi ne čutila. Rada bi ti pomagala, a ne morem. Ničesar se nisi izučila. Rekla sem ti, se spomniš. Tilda, izuči se za šiviljo. Nisi me ubogala, zdaj se ti pa otepa. Govorila sem s Tavčarjevo Irmo. Poznaš jo, obrti nima, a ženske hodimo k njej, da se nas ne more odkrižati. Obljubila mi je, da te bo vzela k sebi. V uk ne moreš, ker si že prestara, bo te pa izučila. Nikdar ti ne bo škodilo. Je le bolje, da sama šivaš. Ni vrag, da se ne bi zlotila. Tudi k tebi bodo prihajale dekleta in ženske in ti prinašale blago v delo. Spomagala si boš. Tudi dinarčki ti bodo lepo po malem kapljali v žep."

„Ne bom šla k Tavčarjevi Irmi."

„Zakaj pa ne? A se ti je zamerila? Sta si vidve na bojni nogi? No, le povej mi, da zvem resnico."

„Nimaš kaj zvedeti, mama. Šla bom v Nemčijo."

Mati Francka je vzdihnila: „Moj bog, tudi tebe vleče v svet. Toliko je že tam naših ljudi. Bodo že brez tebe naredili, da bo prav. Dekle se hitro izgubi. Nevarnosti prežijo na vsakem vogalu. Prideš kakemu nevarnemu dedcu v roke in se več ne izkoplješ iz greha."

Tilda se je zasmejala. „Mama, ne govori neumnosti. Jaz imam svojega Ferenca. Midva se bova poročila, ko bo zaslužil dovolj denarja. Kupila si bova hišo."

„Kaj bi si kupovala. Parcelo vama dava midva z očetom. Postavita si hišo, da bomo dobili poleg naše podrtije nekaj novega in lepega. Ko sem se peljala v mesto, sem videla, da

Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš

Strokovnjaki so ugotovili, da se najlaže in najbolje nauči tujega jezika otrok, ki je star 4 do 12 let. Kasneje se sposobnost dojemanja že zmanjša in tudi če se otrok jezika nauči, ga bo govoril s tujim naglasom. Po zadnjih raziskavah pa se je pokazalo še to, da so otroci, ki govore poleg materinščine še kak jezik, bolj samozavestni in zrelejši.

Posebno poglavje v učenju tujih jezikov je dvojezičnost. Otrok, ki mora govoriti dva jezika namesto enega, se bo mnogo bolje naučil obeh in ju bo tudi laže in spretneje uporabljal. Dveh jezikov se z lahkoto nauče otroci, ki imajo starše dveh različnih narodnosti, ali otroci, ki govorijo s starši v materinščini, z vrstniki pa v jeziku dežele, kjer živijo.

Nekateri starši se bojijo, da bo otrok kasneje spregovoril in da bo zanj prehud napor, če bo moral govoriti z materjo v enem, z očetom pa v drugem jeziku. V resnici pa se otrok še zaveda ne, da gre v pogovoru za dva različna jezika. Namesto da bi bil negotov, plah in tih, je otrok, ki obvlada dva jezika, samozavestnejši. Presenetljivo je, da se laže in bolje uči matematike, da je duševno zrelejši od vrstnikov, njegova zmožnost dojemanja je večja, spretnejši je pri sestavljanju predmetov v celoto in tako naprej.

Vendar so tudi slabe strani, ki so jih znanstveniki z raziskavami ugotovili med otroki, ki govore dva jezika. Izražanje je manj tekoče in počasnejše, otrok teže preliva misli v besede. Zgodi se tudi, da se otrok hitreje utrudi, ker je izbiranje pravih izrazov enega ali drugega jezika napornejše, kot če bi imel na voljo samo en jezik.

Ni pa priporočljivo, da bi učili otroka tujega jezika pred tretjim letom starosti. Izjema so primeri, ko govorita starša vsak svoj materin jezik, kajti tu ne gre za učenje, temveč za neprisiljeno bogatenje otrokovega besednega zaklada.

HOTEL "PAKA" iz VELENJA
(Slovenija)
vas vabi v nočni bar.
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.
hotel paka

Drobni nasveti

■ Svetlo pleskanega pohištva ne umivajte prepogosto z raznimi praški in milom, ker bo izgubilo svoj lesk in tudi barvo. Čistite ga raje tako: v skodelico mlačne vode vlijte nekaj petroleja in ga dobro premešajte. V to tekočino namakajte čisto krpo in z njo očistite madeže. Krpo večkrat zamenjajte. Prav tako pa menjavajte tudi tekočino, ko je umazana.

Kuhanje z vinom

Vino je pri vaskodnevnem pripravljanju hrane lahko odločilna začimba, včasih celo živilo, če ga dodajamo v večji količini. V naši stari slovenski kuhinji je bilo dobro poznano posebno v vinorodnih krajih, kjer so se še do danes ohranile razne posebnosti. Z njimi so npr. kisali obaro, kuhali vinsko omako, začinjali mesno maso za krvavice in razsol za svinjino. Na Primorskem kuhajo v vinu suhe klobase, drugod pa suhe češplje za kompot. Radi so postregli z navadnim ali ajdovim trijetom z vinskim polivom. Še bi lahko naštevali, pa raje poglejmo, kako je danes. Vino je še prav tako cenjen dodatek, le v naši kuhinji malo pozabljen, ker smo tudi zanemarili nekatere jedi, ki so bile včasih pogosteje na mizi. Izgovor, da je vino drago, ne velja, posebno ne za vinorodne kraje in teh je v Sloveniji veliko. Poskusimo in vnesimo v hrano nekoliko spremembe! Vino namreč vsebuje, poleg prijetne kisline, mnogo dišavnih in okusnih snovi, ki jih s skupnim imenom imenujemo buquet ali cvetico ter vitamine. Prav dišavne snovi jedi zelo skladno začinjajo. Če pa uporabljamo večjo količino vina kot npr. pri raznih penah in kremah, pa tudi prelivih, so te jedi zelo osvežujoče in krepilne. Del alkohola med segrevanjem shlapi, zato jih dajemo tudi otrokom.

DUŠENA GOVEDINA Z VINOM

3/4 kg lepe govedine za dušenje, 5 dkg suhe slanine, 4 dkg olja ali masti, sol, poper, 1 čebula, 1 koren, 1 korenina peteršilja, košček gomolja od zelene, 1/2 žlice moke, 2 1/2 do 3 dl rdečega vina, približno 3/4 l juhe iz kocke ali vode, 1 lovorov list, malo limonove lupinice, 2 žlici kisle smetane.

Meso na hitro operemo in osušimo. Pretaknemo ga z rezanci slanine. Denemo ga vkozico z vročo maščobo in na hitro opečemo po vseh straneh. Meso vzamemo iz posode, ga solimo in popramo. V ostanek maščobe v kozici denemo drobno sesekljano čebulo, jo malo prepražimo in primešamo še drobno narezano zelenjavo. Nekoliko podušimo in ko tekočina izhlapi, pomokamo. Zalijemo z vinom. Prevremo in gladko razkuhamo. Prilijemo še juho. V to vložimo opečeno meso. Začinimo z lovorom in koščkom limonove lupine. Pokrijemo in počasi dušimo pri majhni toploti. Po potrebi prilivamo juho ali vodo. Čas dušenja se ravna po trdoti mesa. Zmehčano meso vzamemo iz ponve in ga denemo na toplo. Ostanek v kozici pretlačimo in po potrebi še zalijemo z vodo ali juho. Omako še po svojem okusu začinimo in izboljšamo s smetano. Meso zrežemo na rezine in k vsaki porciji prilijemo malo omake. Naredimo pa tudi tako, da mesne rezine vložimo v omako, na hitro prevremo, primešamo smetano in serviramo.

Priloge: v kosih krompir, široki rezanci, kruhovi cmoki, vodni žličniki, dušen riž itd. ter poljubna solata.

GOVEJE SRCE Z VINOM

3/4 kg govejega ali drugega srca, 5 dkg suhe slanine, 5 dkg olja ali masti, sol, poper, paprika, 1/2 l juhe, 1/4 l rdečega vina, 1 žlica moke, 3 žlice smetane.

Srce očistimo kožic in maščobe, operemo in zrežemo na kocke. Slanino zrežemo na drobne kocke in jih v maščobi prepražimo, dodamo srce in ga na hitro prepražimo. Precej ostro ga začinimo s soljo, poprom in papriko. Zalijemo z juho in dušimo eno uro. Primešamo z malo mrzle vode, razmešano moko — podmet in prilijemo vino. Dušimo še pol ure. Jed nazadnje izboljšamo s smetano.

Priloge: Krompir v kosih, polenta, ajdovi žganci, rezanci itd. ter solata.

DOMAČI ZAJEC V VINU

1 kg zajčjega mesa, približno 1/2 dl olja, 10 dkg suhe slanine, 20 drobnih šalotk ali prav drobnih čebulic, pol žilčke sladkorja, 1/2 l belega vina, malo rožmarina, materine dušice in bazilike, sol, poper.

Meso zrežemo na primerne kose in ga na olju prepražimo, da lepo porumeni. Tedaj mu damo na kocke zrezano slanino. V posebni posodi lahno karameliziramo sladkor, primešamo očiščene šalotke ali čebulice, malo popražimo in vse skupaj stresemo k zajcu. Prilijemo vino. Solimo, popramo in dodamo še ostale naštete začimbe. Naj se prav počasi duši. Če hočemo bolj gosto omako, naribamo v jed, ko ji dodajemo čebulo, še 1 krompir.

Priloge: krompir v oblicah in olupljen, poljubni cmoki, krompirjevi svaljki itd. ter solata.

VINSKA KVAŠENA POGAČA

1/2 kg moke, 2 do 3 dkg kvasa, približno 1 dl mleka, 4 jajca, 10 dkg masla, sol, 15 dkg rozin.

Poliv: 1 dl vode, 2 1/2 dl vina, 10 do 15 dkg sladkorja, cimetova skorjica ali 1 zavitek vanilina.

V pogreto posodo presejemo moko. V vdolbino zlijemo vzhajan mlačen kvas, stepena jajca in mleko (mleka nekoliko pustimo in ga pozneje dodajamo po potrebi). Solimo. Vse skupaj stepemo v testo. Ko je lepo gladko, ga damo vzhajat. Ko vzide, vgnetemo vanj omehčano maslo, sladkor in oprane ter osušene rozine. Maslo ne sme biti tekoče, temveč res le omehčano od sobne temperature. Testo dobro pregnetemo in z njim napolnimo pomaščen in pomokan model za šarkelj ali potico. Zavzeti sme le eno tretjino prostora. Ko vzide, spečemo v pečici kot običajno fino kvašeno testo. Zvrnemo v večji in nekoliko globlji servirni krožnik ali v široko in plitvo skodelo. Segrejemo vodo, vino in cimet ali vanilin — zavreti ne sme — in odstavimo. Vroč poliv počasi vlivamo na pripravljeno sladico. Stati mora več ur na hladnem. Ponudimo s stepeno smetano ali tudi brez dodatkov.

PIJANA KRUHOVA GRMADA

3/8 l rdečega vina, 1/8 l vode, 10 dkg sladkorja, 2 klinčka, malo cimetove skorjice, košček limonove lupinice; 2 jajci, približno 25 do 30 dkg starega belega kruha; 4 srednje debela jabolka, malo moke in olja ali masla; 15 dkg marelične ali kake druge marmelade; maslo za pečenje.

Vinu prilijemo vodo, primešamo sladkor, klinčke in limonovo lupinico. Postavimo za 10 minut na toplo. Zavreti ne sme. Nato precedimo. Kruh narežemo na tanke rezine. Polijemo ga s polovico vina, v katerem smo razžvrkljali jajci. Jabolka olupimo in zrežemo na okrogle rezine. Povaljamo jih v moki in spečemo na olju. Z maslom namažemo primerno kozico ali jensko posodo. Na dno zložimo pol kruhovih rezin, pomažemo z marmelado in obložimo s pečenimi jabolki. Pokrijemo s kruhovimi rezinami. Poškropimo z drugo polovico vina in spečemo. Pečeno sladico zajemamo iz posode s široko in bolj plitvo zajemalko, da dobimo obliko pogačic. Lahko jo po vrhu potresemo s sladkorjem.

VINSKA PENA (ŠODO)

3 jajca, 3 žlice sladkorja, 1/4 l belega vina.

Jajca v globoki skledi ali lončku stepamo z dodatkom sladkorja, da naraste. Prilijemo vino. Postavimo v toplo vodo in še stepamo, da se zgosti in močno naraste. Ponudimo takoj.

Lahko pa s sladkorjem zmešamo oziroma stepemo le rumenjake, prilijemo vino in kuhamo kot prej. Že gosti peni pa primešamo zelo trd sneg iz beljakov. Namesto vina vzamemo tudi sadne sokove ali mleko. Pene so zelo okrepčujoče in primerne mnogim bolnikom in slabotnim otrokom.

Nekaj nasvetov, ki so bili leta 1937 „najnovejši" - Ali so še uporabni?

Krompir od prejšnjega dne postavi v kuhano slano vodo, da dobi okus sveže kuhanega krompirja.

Da ne skipi mleko, namaži znotraj rob posode, v katerem se kuha, z maslom.

Jajca ohraniš sveža, če jih namočiš v raztopljen loj, ali cenejše pa vendar dobro sredstvo: jajca namaži z ilovnato zemljo. Tako se pore na jajcu zadelajo in ne prepuščajo niti toplote niti vlage.

Jajce ostane leto dni sveže, če ga večkrat pomočiš v 38-odstotno toplo raztopino koncentriranega „vodenega stekla". Na jajcu se napravi skorja, ki zapira pore na lupini. Nato pusti jajce, da se osuši na deski. (Za sušenje jajc dobiš v trgovini nalašč zato pripravljene lončke).

Jajca se v toplih dneh ne pokvarijo, če jih položiš v sol.

Počena jajca lahko kuhaš. Jajca zaviješ v tanek (t. im. svilen) papir. Vodi, v kateri ga kuhaš, dodaš soli.

Ugotovitev kakovosti jajc. Razstopi 120 g soli v pol litra vode. Jajca, ki so zležena ta dan utonejo: jajca, ki so stara dva dni, plavajo nekoliko nad dnom, ona, ki so stara tri dni, plavajo v sredini vode, pet dni stara jajca plavajo skoro popolnoma na vodi, medtem ko plavajo stara jajca popolnoma na površini.

Klobase ne pokajo pri kuhanju in pečenju, če jih pred kuhanjem ali pečenjem pomočimo v vrelo vodo.

Ribe laže luščimo, če jih pred snaženjem pomočimo v kis.

Mlada zelenjava ostane sveža, če jo hraniš v prstenem loncu, katerega pokriješ z vlažno krpo in ga hraniš na hladnem.

Limona da več soka, če jo segreješ v peči, predno jo razrežeš.

Orehi se ne pokvarijo, če jih hraniš v suhem pesku.

Solata in zelenjava, ostane sveža, če jo zaviješ v moker časopisni papir.

Čebulo lupi pod vodo v kakem loncu, da se ne boš solzil.

Žilavo meso postane kmalu mehko, če mu dodaš žlico konjaka.

Odrezano limono ohraniš, če jo povezneš z odrezano ploskvijo na krožnik, vlažen od kisa.

---

dosti zidajo. Pred vojno je le malokje kaj nastalo. Poglej jih zdaj. Hiše so posejane po dolinah in hribih."

Tilda je molčala in ni mogla prikriti nemira.

„Kaj te tišči pri srcu? Povej mi, da ti bo odleglo."

„Ne piše mi."

„Ferenc nikoli ni rad prijel svinčnika v roke. V Nemčiji ne sedi v pisarni. To moraš vedeti. Podnevi se muči po stavbah, zvečer pa komaj čaka, da pride v posteljo. Grenek je kruh tam zunaj. To mi lahko verjameš. Jaz nisem skusila, kako je, tvoj oče pa je bil v Franciji. Kopal je premog. Pomisli, on, ki najrajši brska po zemlji in se izpostavlja soncu. Greje me in daje dobro voljo, pravi. Saj si ga že sama slišala."

Tilda je pokimala. „Še zmeraj ne vem, pri čem sem. Ferenc mi je rekel, da se bova poročila. Vleče se in še zmeraj čakam potrpežljivo na njegovo pošto."

„Mogoče se bo zglasil za novo leto."

„Ja takrat mi je rekel, da bo mogoče prišel. Kje je še to."

„Eh, mesec gor ali dol. Čas hitro mine in leto se naglo zasuče. Dokler sem bila v tvojih letih, se nisem ubadala s tem. Veselila sem se rož, cvetočih dreves na pomlad, zorečega žita poleti, cvetoče ajde na jesen in do kolen snega pozimi. Vsi letni časi so mi bili enako pri srcu. Zdaj se bojim vročine in mraza. Nisem zadovoljna ne tako in ne drugače. V kosteh čutim bolečine in pri srcu me zbada. Pa kaj si čem, bo že, bo že. Ti pa res nimaš vzroka, da obupuješ. Življenje je pred teboj. Boš videla, uredilo se bo, da boš zadovoljna. No, čisto zadovoljen človek ni nikoli. V nas je, da vzdihujemo in preklinjamo."

Tilde materine besede niso ohrabrile. Še zmeraj so napočile ure, ko je želela, da jih ne bi bilo. Mehanik Dolfe se ji je dobrikal, kadar koli sta se srečala. Pridirjal je po cesti mimo hiše, skočil z mopeda, si prižgal cigareto in ji zaklical: Tilda, si že dobila kaj pošte od Ferenca? Lep zaročenec. Sicer se pa ne jezi, zaroka danes ni več v modi. To smo že preboleli. Če se ne bo oglasil, se pa odloči zame. Lahko računaš, da te ne bom pustil na cedilu tako kakor on.

V sebi je čutila razdvojenost. Dolfetu niti malo ni verjela. Kljub temu se je včasih zalotila v mislih, da je mogoče povedal vsaj malo resnice. Sliši o njem marsikaj in tudi sama ga mnogokrat sreča, a ne vidi ga z nobenim dekletom. Poklepeta že s to in ono, vsaki pove kaj lepega, da jo spravi v smeh, zdi se ji pa, da ni nič resnega. Ko se je spet prikazal, ga je vprašala naravnost, kar je hotela vedeti.

„Dolfe si ti še nedolžen?"

„Uh, ti si pa pogumna! Usekala si naravnost!" Ogledal se je po telesu. „Misliš, da se ne bi spodobilo, če bi s katero šel v grm?"

„Že spet te je prijela norčava žilica."

„O ne. V posteljo težko pridem. Ženske me k sebi ne vabijo, jaz pa doma nimam prostora."

„Govoriš, kakor da ležiš v kravjih jaslih."

„Posteljo že imam. Ne morem kar tako reči: ti, Zala, pridi, se bova pogrela pri meni doma. Lepo je lahko tudi pod milim nebom." Dolfe je začel potihem žvižgati: Dekle, kdo bo tebe ljubil ko bom jaz na vojsko šel . . .

„Rada poslušam to pesem, čeprav zmeraj goniš eno in isto . . . Zakaj pa si omenil Zalo?"

„Sem pač zinil."

„Kaj si mislil na . . ." Tilda je pogledala v desno, kjer je med ogoljenimi drevesi stala nekdanja trgovčeva hiša. „Nekaj sem slišala, da si se smukal okoli Zale Merhar."

Dolfe si je popravil kapo in očala." Si smešna. Kdaj se ti je to sanjalo?"

„Sam si se pražil pred mojim Ferencem."

„Nič ne vem."

V točilnici si mu pripovedoval, da si z Zalo sedel pod drevesi in potem ležal z njo do jutra."

„Se ne spominjam."

„Kar se pove v pijanosti, bo že držalo."

Dolfe je postavil moped na vilice in se zagledal v Tildo, kakor da ji skuša skočiti v glavo. „Ali sem res zinil kaj takega?"

„Si, si. Naredila sem se, kakor da ne slišim. Pa sem slišala in si rekla, tega ne smem pozabiti."

Vidiš, Tilda, pijača je pogubna za človeka. Dokler sem trezen, pretehtam vsako besedo, preden jo izrečem. Ko sedim za mizo in praznim kozarce, pride v mene peklenšček. Rečem ti, resnično me ima v oblasti. Nekateri pravijo, da peklenščka ni in da se prikazuje samo butastim, no ja, takim čez les. Jaz ti pa povem, da je. Če ga ne bi bilo, bi se ga bilo treba izmisliti."

„Ne razumem te."

„Malo nas je treba zmigati, drugače bomo postali neobčutljivi ko kamni. Za Gregorjevo zbirko. Saj veš, da jih nabira v potoku. Najbolj sili k tolmunu in zatrjuje, da bo notri našel pravo svetsko čudo. Naj kar rine v nesrečo. Jaz že ne grem blizu. Naj mi spodrsne in potem bom imel pečenega vraga."

Njun pogovor je imel za posledico, da je Tilda Čok odšla na pokopališče. Bila je ravno take volje, da je hotela biti na samem. Poiskala je grob in zlogovala črke na spomeniku.

Kajžar Magda, 1945 — 1965. Odšla v cvetu mladosti.

Pogled so ji pritegnili ostanki svečk. Dogorele so, sled za njimi je ostala. Le kdo jih prinaša? Mar Magdin fant še ni pozabil nanjo? Tilda je potresla z glavo. Imela je poročenega moškega. Oče ji je pripovedoval, da sta si bila prijatelja z ravnateljem Gvidom Zorcem. Marsikdaj so ju videli na sprehodih, marsikdaj sta posedala v gostilni Pod lipo.

Brskala je po mislih in odgrnil se ji je spomin na Kajžarjevo Magdo. To je bilo tisto dekle, ki se je nasmejalo, da so se fantje in moški ustavljali in obračali za njo ko uročeni. Lovili so jo v svoje poglede in se pasli po njenem telesu. Prsi so ji bile polne, boki kot izklesani, noge lepo oblikovane. Moški, moški. Zato tolikokrat pripomnijo: ta je vredna greha, zanjo bi odšel na Triglav.

Ferenc je tudi začel s tem. Tilda, lepo si raščena. Dojke ti stojijo ko vojak na straži. Udarila ga je po roki, ki mu je silila po njej. Že je slišala materino opozorilo: Tilda, pazi se moških rok. Kdor začne tako, ne bo ostal dolgo pri tebi, ker mu je samo do tega, da si poteši telesno strast. Potem ga bo odneslo in ne bo hotel ničesar več slišati, da sta se kdaj poznala. Priti mora v dušo. To je tisto, kar poveže dva človeka.

(Dalje v prihodnji številki)

Možna izhodišča za informacijsko politiko slovenske manjšine na Koroškem

Z nedavnega posveta o politiki sredstev javnega obveščanja in narodnih manjšinah v Železni Kapli smo najprej objavili referat Emidija Susiča iz Trsta (ki je na splošno prikazal pomen in vlogo množičnih obveščevalnih sredstev za narodnostne manjšine) in potem izvanjanja Haralda Irnbergerja z Dunaja (ki je govoril o politični situaciji medijev narodnih manjšin v Avstriji). Tokrat pa prinašamo prispevek Petra Wieserja, vodje Slovenskega informacijskega in dokumentacijskega centra (SINDOK) v Celovcu, ki je opozoril na možna izhodišča za informacijsko politiko slovenske manjšine na Koroškem.

Medtem ko so v ostali Evropi (npr. na mednarodnem kongresu o medijih v Neustiftu konec septembra) govorijo o „preobilici komunikacije" in o „eksploziji informacijske dejavnosti", o tem na Koroškem glede na slovensko manjšino bržkone ne more biti govora. Naj ostane odprto, ali sprično današnje situacije medijev dejansko lahko govorimo o „eksploziji". Kar pa zadeva slovensko manjšino, smo šele na začetku zavestne informacijske in medialne politike s premišljenimi koncepti. V okviru obstoječih možnosti pa je bilo brez dvoma storjenega že veliko.

Osnovna politična usmeritev informacijske dejavnosti koroških Slovencev je dana z njihovim položajem in njihovo politično orientacijo. Ta politična orientacija v grobih obrisih je ohranjevanje slovenske manjšine kot samostojne nacionalne skupine v okviru avstrijske družbe, tj. dosega njenega priznanja kot take in njenih potreb — kajti nič drugega izpolnitev mednarodnih in avstrijskih pravnih dokumentov ne pomeni — ter pospeševanje njenega razvoja, njenega kulturnega, gospodarskega, družbenega življenja. Politični položaj v Avstriji pa je tak, da se manjšina ne pojavlja samo kot kulturna interesna skupnost, ki bi se lahko omejila na jezikovne in kulturne potrebe, marveč mora izpolnjevati tudi naloge političnega interesnega zastopstva.

Bistvo „slovenskega vprašanja" je v zgodovinsko zrasli socialni podprivilegiranosti tistih plasti, ki sestavljajo slovensko manjšino. Ta podprivilegiranost pa ni samo podprivilegiranost narodne skupine, temveč je tudi podprivilegiranost regije, v kateri Slovenci živijo. Ta regija je nerazvita zaradi bližine meje z deželo, ki ima drugo družbeno ureditev, nadaljni vzrok — poleg drugih — pa je tudi, da tukaj prebivajo Slovenci. Razvojni koncepti za Koroško ne obetajo tozadevnega izboljšanja.

Nadaljnja bistvena poteza, ki pogojuje nastopanje kot politično interesno zastopstvo, je dejstvo, da je odrekanje narodnih pravic splošno vprašanje demokracije v Avstriji. Že na več mestih je bil ugotovljen propad demokracije v Avstriji, ki je propad demokracije tudi znotraj vladajočih strank in interesnih zastopstev. Očitna zveza med tem splošnim propadom demokracije in posebnim v primeru koroških Slovencev je bila prav pred kratkim (ob priliki izida njegovega obrambnega spisa) prikazana ob primeru učitelja verouka Gerharda Beermanna iz Gradca. Tu je diskriminacija javnih nameščencev, posebno učiteljev, najtesneje povezana z diskriminacijo Slovencev.

Zaključek iz tega bi lahko bil ta: Boj slovenske manjšine na Koroškem za svoje pravice je v prvi vrsti boj za uveljavitev, za ohranitev in razširitev najširše demokracije. Toliko je ta boj tudi v interesu vseh demokratičnih sil v Avstriji, saj se vsako omejevanje demokratičnih pravic kjerkoli pozna tudi na drugih področjih političnega življenja in tako zadeva vse avstrijsko prebivalstvo. Na drugi strani pa mora biti ta boj usmerjen tudi v spremembo socialnih razmer v celotni regiji, ker te razmere pogojujejo in spremljajo zapostavljanje Slovencev kot narodne manjšine, so posledica prebijanja Slovencev na tem področju, hkrati pa tudi vzrok šovinizma in odrekanja demokratičnih pravic, prizadevajo pa ne samo slovensko govoreče prebivalstvo, temveč tudi vse ostale, ki prebivajo v tem prostoru (zadnji primer — tovarna celuloze na Reberci).

Ponazoriti to povezavo ne samo izbrancem, temveč najširšim plastem ljudstva, to je glavna naloga slovenske informacijske politike in hkrati njen prispevek v boju proti šovinizmu. Vendar bi to bila tudi naloga vsake demokratične informacijske politike v tem prostoru, ne samo slovenske. Tu pa moramo ugotoviti, da na Koroškem vlada informacijski monopol protislovenskih sil, ki so hkrati tudi v vseh drugih vprašanjih političnega življenja usmerjene reakcionarno. Tako bi slovenska informacijska politika pravzaprav morala izpolniti dve funkciji: na eni strani prispevati pri oblikovanju demokratične javnosti tudi v nemškem jezikovnem prostoru, na drugi strani pa delovati v vrstah pripadnikov manjšine in tu ne samo bolje obveščati zavedne Slovence, temveč potrebno pažnjo posvetiti tudi tistim, ki narodno niso več tako zavedni.

Vsa informacijska politika, ki naj bo kolikor mogoče koordinirana, naj ima praktične nasledke v angažmaju vedno širših krogov ljudi, ne samo slovenskega, temveč tudi nemnemškogovorečega prebivalstva za skupne demokratične in socialne interese.

S ugotovitvijo pa se težave seveda šele začenjajo. Kajti razmere pač niso takšne. Obstoječa razredna razmerja predstavljajo objektivni okvir, v katerem se mora gibati taka politika. Ta pa so taka, da ima v informacijski dejavnosti velekapital glavno besedo. V tej zvezi bi tudi fraza o eksploziji informacijske dejavnosti lahko dobila neki smisel, namreč, da v današnji medialni pokrajini stroški dejansko eksplodirajo, če bi se kdo hotel dejansko anganžirati na tem področju gospodarstva. In tudi beseda o preobilici komunikacije bi kot legitimacija lahko označila koncentracijska gibanja v medialni pokrajini. Za Kronenzeitung z njeno milijonsko naklado in za ORF z njegovimi 3000 zaposlenimi stojijo velikanske vsote kapitala; udeležba v igri na trgu informacij je vprašanje kapitalske potence. (Na tem trgu trenutno zaradi vladne politike zamolčanja manjšinskega problema skorajda ni povpraševanja po vesteh o družbenem življenju slovenske manjšine. Od sprejetja zakona o narodnih skupinah in ugotavljanja manjšine je tozadevna „konjunktura" mimo.)

Manjšina po svojem bistvu ne more sodelovati na tem trgu in v tej veji gospodarstva — dokler bo ta trg obstajal. Če hoče kaj doseči, mora delati proti logiki teh tržnih razmerij in mimo njenih zakonitosti.

Tudi v Avstriji je opaziti razvoj, ki je kontrarno nasproten koncentracijskemu gibanju, namreč razširjanje mnogih majhnih časnikov in časopisov, tako imenovanega alternativnega tiska, katerega nositelj je diferencirajoči se politični položaj v deželi — vedno več iniciativ občanov, druga politična združenja zunaj etabliranih strank (glasovanje o atomski elektrarni). Politiki skušajo to definirati z besedo, da so občani naveličani države (Staatsverdrossenheit), kar niti ne bo tako napačno. Ta razvoj seveda še ni na tem, da bi razbil železno logiko informacijskega trga. Toda odkril je določene točke za napad in bo tu brez dvoma še napredoval.

Specifični položaj slovenske manjšine je določen z asimilacijsko politiko, ki se začenja že v šoli. V šoli dobi človek posredovano svojo prvo informacijo v obliki knjižnega jezika. To se dogaja avtomatično, ker to zahteva vključevanje v družbeni produkcijski proces. Za slovenske otroke se to posredovanje knjižnega jezika ne dogaja avtomatično. S tem otrok že v osnovni šoli izgubi bistveno identifikacijsko značilnost s svojo lastno skupino. S tem mu je, če izvzamemo nizke oblike folklore, zabranjen tudi dostop do kulture svojega naroda. V takem položaju je potem že potrebna večja politična zavest, da ljudje naredijo, kar od drugih, nemškogovorečih staršev sploh ne zahtevajo, ker jim to odvzame država — namreč, da otroka prijavijo k pouku lastnega knjižnega jezika. Da je s tem hkrati zabranjen dostop do informacije, kolikor obstaja v slovenščini, je jasno.

Med nadaljnje značilnosti, ki določajo položaj, v katerem živijo Slovenci, spada medialna situacija na Koroškem. Tiskovni produkti, ki oblikujejo mnenje, so v rokah cerkve ali strank; radio in televizije sta državni monopol.

Tisk, katerega poročanje določajo na eni strani trg določujoči elementi — na Koroškem protimanjšinska klima —, na drugi strani pa zavestno protimanjšinska politika nosilcev političnih odločitev, je nosilec informacij tako za tiste, ki zaradi politične zavesti ali drugih okoliščin obvladajo tudi slovenščino, kakor tudi za tiste — in za te na usoden način —, ki se iz teh ali onih vzrokov niso mogli naučiti svoje materinščine v knjižni obliki in tako tudi ne morejo poseči po korektivu v obliki slovenskega tiska. Na njihov politični socializacijski proces to odločno vpliva, ker pospešuje in cementira njihovo odtujevanje svojemu narodu preko odtujevanja svojemu jeziku. Še odločilnejše posledice za celotno manjšino pa ima to v naslednjih generacijah zaradi podedovanja ideologije, ker se loteva substance manjšine. Za radio velja to v milejši obliki enako, za televizijo, ki je danes moderni posredovalec informacij par exellance, pa slovenska manjšina sploh ne obstaja (razen od časa do časa kot objekt poročil).

Proti-javnost proti temu priznano protimanjšinskemu objavljenemu mnenju, ki je, kot vidimo, na Koroškem v vsakem primeru mnenje vladajočih, izven slovenskega jezikovnega področja obstaja le v nastavkih. Slovenska proti-javnost na dvojen način deluje v getu, in to je osnovni handicap slovenskega tiska: Prvič zaradi jezikovne bariere ne more biti učinkovito sredstvo proti nemškemu koroškemu tisku; ta ga tudi ne upošteva, razen seveda za napadalne namene. Drugič pa zaradi iste jezikovne bariere ne doseže tistih, ki slovenščino v narečju sicer obvladajo, katerih znanje jezika pa ne zadostuje, da bi knjižni jezik lahko pasivno recipirali.

Pomanjkanje kapitala, ki znotraj današnjega sistema ni odpravljivo, določa položaj, kjer vlada določena — sicer nepotrebna — brezperspektivnost, na drugi strani pa otežuje vzgajanje kvalificiranih kadrov (značilno je, da to cerkve, ki je v Avstriji le kapitalno močna organizacija, ne zadeva; pod njeno večjo ali manjšo egido izhaja pet listov in en koledar v slovenskem jeziku, in tudi kadrovsko nima takih težav; njena politična orientacija pa je seveda druga kot usmeritev slovenskih organizacij).

Možnost izhoda iz tega geta obstaja. Ta možnost je v tem, da pridemo iz defenzive, iz orientacije samo na ohranitev obstoječega, v ofenzivo. Ta ofenziva pa ne sme biti omejena na lastne vrste. Najtesneje mora biti povezana s prodorom v doslej neupoštevana področja. Osnova zato mora biti opiranje na zgoraj omenjene skupne socialne interese. Ne samo na jezikovne in kulturne interese slovenskega prebivalstva, temveč na vse socialne, gospodarske in druge interese vsega prebivalstva, ki živi v tem prostoru.

Konkretno pomeni to dolgoročno orientacijo na eni strani na izdajanje lastnega dnevnika, katerega potrebnost je nesporna, na drugi strani pa orientacija na redno informacijo v nemškem jeziku. V kakršnikoli obliki se bo to zgodilo, ali kot samo slovenski dnevnik s posebnimi nemškimi izdajami ali prilogami in drugimi publikacijami, ali kot dvojezičen dnevnik s spremljajočo publikacijsko dejavnostjo (ki je lahko naloga informacijskega centra, poleg drugih njegovih nalog), vsekakor predstavlja aktualno nujnost.

Taka ofenziva ne more biti omejena na sam ta projekt, potrebni so spremljajoči ukrepi na vseh ravneh publikacijske dejavnosti, od skrbi za posamezne avstrijske novinarje preko izdajanja zahtevnejših revij pa do uveljavljanja lastnih oddaj v radiu in televiziji.

Nosilec vsega tega je lahko samo močno politično gibanje, ki je navznoter seveda lahko diferencirano, katerega sestavni del pa morajo na vsak način biti demokratične nemškogovoreče sile na Koroškem in v vsej Avstriji. Politične organizacije slovenske manjšine pa se morajo v ta namen nujno začeti pojmovati kot politično interesno zastopstvo vsega južnokoroškega prebivalstva in ne samo kot narodno obrambne organizacije.

Peter Wieser

Lepa knjiga
najlepše darilo

Spet se bliža čas decembrskih praznikov in kmalu bo treba izbirati darila najprej za Miklavža in potem za božič ter novo leto.
Ko boste izbirali darila za svoje otroke, pomislite, da je lepa knjiga najlepše darilo. Iz bogate zaloge otroških in mladinskih knjig navajamo nekaj naslovov.

- Fran Milčinski: **SKAVT PETER,** 71 str., vez. 65 šil.
- Neža Maurer: **KAM PA TEČE VODA,** 67 str. vez. 40 šil.
- Hans Ch. Andersen: **VŽIGALNIK,** 24 str. vez. 52 šil.
- Lili Novy: **MAJHNI STE NA TEM VELIKEM SVETU,** 63 str. vez. 40 šil.
- Mimi Malenšek: **LUČKA NA DALJNEM SEVERU,** 228 str. vez. 95 šil.
- Beno Zupančič: **KOROMINDIJA DOMA,** 101 str. vez. 30 šil.
- Jeršov: **KONJIČEK GRBAVČEK,** 107 str. vez. 20 šil.
- Manko Golar: **OKROGLE O VERŽENCIH,** 70 str. vez. 40 šil.
- Lojze Zupanc: **KAMNITI MOST,** 159 str. vez. 45 šil.
- Svetlana Makarovič: **VRČEK SE RAZBIJE,** 98 str. broš. 70 šil.
- Niko Grafenauer: **KAJ JE NA KONCU SVETA!,** 63 str. vez. 25 šil.
- Erich Kästner: **PIKICA IN TONČEK,** 97 str. vez. 76 šil.
- A. A. Milne: **MEDVED PU,** 94 str. vez. 70 šil.
- Manko Golar: **JAŠE K NAM ZELENI JURIJ,** 60 str. vez. 25 šil.
- Janko Moder: **VESELO RAČUNANJE,** 18 str. vez. 40 šil.
- Leopold Suhodolčan: **DVANAJST SLONOV,** 32 str. vez. 50 šil.
- Jože Snoj: **AVTO-MOTO-MRAVLJE,** 134 str. vez. 75 šil.
- Dragotin Kette: **ŠIVILJA IN ŠKARJICE,** 16 str. vez. 40 šil.
- Ela Peroci: **MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON,** 14 str. vez. 30 šil.
- Marjan Manček: **POBARVANKE,** 32 str. broš. 23 šil.
- Hans Chr. Andersen: **PALČICA,** 32 str. vez. 46 šil.
- Svetlana Makarovič: **POTEPUH IN NOČNA LUČKA,** 24 str. vez. 58 šil.
- Marjanca Jemec-Božič: **PRODAJAMO ZA GUMBE,** 16 str. vez. 42 šil.
- **ZLATA PTICA,** slovenska ljudska pravljica, 16 str. vez. 35 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

K N J I G A R N A

„Naša knjiga"

C E L O V E C
Paulitschgasse 5—7

Koroški rdeči križ v težavah

Rdeči križ je znana mednarodna karitativna ustanova, ki ima v svojem programu velike in odgovorne naloge, zlasti v primerih raznih katastrof oziroma sploh tam, kjer je potrebna prva pomoč.

Pred dnevi je imelo deželno koroško vodstvo deželne zveze Rdečega križa v Velikovcu sejo, na kateri so ugotovili, da koroške oblasti mačehovsko ravnajo z njeno organizacijo.

Z obžalovanjem so ugotovili, da je predsedstvo zveze koroških občin sicer priporočalo svojim občinam takoimenovani pospeševalni prispevek na osebo, ki pa je polovico manjši od najnižjega prispevka ki ga prejemajo druge avstrijske dežele.

Za primerjavo so navedli Dunaj, kjer ima občinska ustanova „Städtische Rettungsgesellschaft" v svojem proračunu za 136 milijonov izdatkov, kar pomeni, da znaša prispevek na osebo 80 šilingov. Nerazumljivo je, ugotavljajo predstavniki koroškega Rdečega križa, da oblasti nimajo niti toliko razumevanja, da bi bile pripravljene dati oz. priznati vsaj najnižji znesek drugih zveznih dežel, ki znaša 6—8 šilingov.

Čeprav v osebnih pogovorih kažejo vsi razumevanje za potrebe Rdečega križa, pa teh potreb nihče ni pripravljen realizirati. V glavnem gre vedno samo za obljube. Vsi tisti, ki v kakršnikoli obliki pomagajo Rdečemu križu — predvsem so to razna podjetja in prebivalstvo — so mnenja, da je v prvi vrsti oblast dolžna pomagati.

Deželno vodstvo rdečega križa je dejansko v skrbeh, ker so potrebe, ki bi jih bilo treba realizirati velike. Tako je zgradba podružnice v Velikovcu v katastrofalnem stanju, tudi celovško poslopje je potrebno adaptacij. Nadalje je nujno potrebna nabava novih vozil in drugih naprav za čim bolj učinkovito prvo pomoč, kjerkoli je le-ta potrebna. Brez efektivne pomoči s strani oblasti vse to seveda ni mogoče izvesti.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" vabi na prireditev

MIKLAVŽ PRIHAJA

v nedeljo 3. decembra 1978 ob 19. uri pri Pušniku v Ločah Sodelujejo: tamburaški zbor iz Loč, otroški pevski zbor in šolarji z recitacijami.

Prisrčno vabljeni!

ŠAHOVSKI TEČAJ

Slovenska športna zveza — šahovski krožek vabi ljubitelje šaha na tečaj, ki bo vsak četrtek ob 18.30 uri v Dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviser Straße 16.

Tečaj vodita Jurij Deisinger in Julij Iskra. Glede starosti ni omejitev. Zato vsi ljubitelji šaha

prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

FOLKLORNI POPOLDAN

v nedeljo 26. novembra 1978, ob 14.30 uri v Narodnem domu v Dobrli vasi

Nastopajo: mešani pevski zbor „Srce" iz Dobrle vasi
folklorna skupina „Srce" iz Dobrle vasi
folklorna skupina Prežihov Voranc iz Raven

Prisrčno vabljeni!

Klub jugoslovanskih delavcev „TRIGLAV" v Celovcu vljudno vabi na

svečano proslavo

ob jugoslovanskem državnem prazniku dneva Republike v soboto, dne 25. novembra 1978 ob 17. uri v veliki dvorani delavske zbornice v Celovcu, Bahnhofstraße 44.

Gostuje:

MLADINSKI GLASBENO-PEVSKI ANSAMBEL „KNEŽJE" IZ ZAGREBA

Na prireditev so prisrčno vabljeni tudi pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Odbor

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 24. 11.: 9.15 R. Vouk: Pregovori in reki (šolska radijska oddaja za šolarje od 4.—8. šolske stopnje) — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 25. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 26. 11.: 8.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 27. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Solisti-pevci — „30 let medn. varstva manjšin . . ." I. del.

TOREK, 28. 11.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 29. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 30. 11.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Družinski magazin.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na dramo (Jurčič-Inkret)

DESETI BRAT

v petek 8. decembra 1978 ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.
Gostuje: Slovensko narodno gledališče iz Maribora.

AVSTRIJA 1

PETEK, 24. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Gotika v Avstriji — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Buster Keaton — snemalec — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Odprava v srednji vek — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Stari — 21.20 Argumenti — 22.05 Šport — 22.15 Hišni prijatelji so tudi ljudje — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 25. 11.: 15.30 Ribičevka z Bodenskega jezera — 17.00 Jolly-box — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.55 Šport — 22.20 Borsalino — 0.20 Poročila.

NEDELJA, 26. 11.: 15.20 Glasbena veseloigra — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Wallenstein — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.55 Jazz iz St. Gerolda — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 27. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Adalbert Stifter — 10.30 Ribičevka z Bodenskega jezrea — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden Silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Petrocelli — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 28. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Song Alive — 10.00 Z infrardečim videti — 10.30 Glasbena veseloigra — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Biseri sedmega kontinenta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vse so zelene vdove — 21.15 Priljubljeni spored — 22.15 Ana Karenina — 23.15 Poročila in šport.

SREDA, 29. 11.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Gospodarjenje — 10.00 Avštrijsko vinogradništvo — 10.30 The Bitter tea of General Yen — 17.00 Darilo — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Wallenstein — 21.35 Virgental — ledeniki in divje vode kot kapital — 22.20 Poročila in šport.

ČETRTEK, 30. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Mladinska oddaja — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Lady in krojač — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 24. 11.: 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Trailer — 20.05 Zdravnik 2000 — 21.20 Polčas — 22.10 Čas v sliki s kulturo in karikaturami tedna — 22.45 Dama ne bom nikoli.

SOBOTA, 25. 11.: 16.15 „Teleobjektiv" — 17.00 Klub — regional — 17.55 Gospodarjenje — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Pustolovščina divjina — 20.00 Galerija — 20.15 Konec neke kariere — 21.50 Gospod Rossi išče srečo — 22.10 Mendt & Band.

NEDELJA, 26. 11.: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 (Nižja Avstrija) — 18.00 The Bitter tea of General Yen — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 V lastni zadevi — 22.00 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 27. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Pustolovščina v Polineziji — 19.30 Kitara za vse — 20.00 Ana Karenina — 21.00 Vstop prost — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Komedija.

TOREK, 28. 11.: 18.00 Avstrijsko vinogradništvo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Zdravnik 2000 — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Šramli — 21.05 Zdravnik — 22.05 Čas v sliki s kulturo — 22.40 Klub 2.

SREDA, 29. 11.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ö 9 (Zgornja Avstrija) — 19.00 Mejniki svetovne zgodovine — 19.45 Oaza v ledenem morju — 20.00 O televiziji — 20.50 Repoštev — 21.35 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 30. 11.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 19.30 Beat Club — 20.00 Semenj — Južna Tirolska — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Club 2.

Vabilo

na literarno predavanje

DEL VEDERNJAKA

- **v nedeljo 26. novembra ob 10.30 uri v gostilni Kovač na Obirskem. Prireditelj: SPD „Obir" na Obirskem**
- **v nedeljo 3. decembra 1978 ob 19. v gostilni Štern v Stari vasi**

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKA KMEČKA ZVEZA 9020 Celovec, Gasometergasse 10/I

vabi na

strokovno zborovanje

(FACHTAGUNG)

ki bo v četrtek 30. novembra 1978 s pričetkom ob 9.00 uri v hotelu OBIR v Železni Kapli.

Obravnava sledeče tematike:

a) Aktualna vprašanja gorskih kmetov (Aktuelle Bergbauernfragen) OLWR. Dipl. Ing. Raffalt Walter

b) Načrtovanje gozdnega gospodarstva, redčenje, oskrbovanje, pogozdovanje in gnojenje gozdov. (Forstwirtschaftliche Wirtschaftsplanung — Druchforstung, Bestandespflege, Aufforstung, Walddüngung). Dipl. Ing. Schmiedler

Ker gre za predavanja, ki se nanašajo na zelo aktualna vprašanja kapelškega prostora, vabimo vse zainteresirane kmetovalce, da se zborovanja zanesljivo udeležijo.
Referente je posredovala Kmetijska zbornica za Koroško.

ŠPORTNI VESTNIK

NOGOMET DOMA IN PO SVETU

TEKMOVANJE ZA EVROPSKI POKAL — KVALIFIKACIJA

Avstrija — Portugal 1:2 (0:1)

V svojem trinajstem letošnjem in hkrati tudi zadnjem nastopu je avstrijska nogometna reprezentanca na Dunaju pred 70.000 gledalci izgubila 2:1. Zelo slab, če ne porazen zaključek tako uspešne sezone. Sezone, ko je po uspehih na mundialu 78 v Argentini avstrijski nogomet doživel velik povzdig; tudi po svetovnem prvenstvu je Avstrija uspešno nadaljevala svojo pot navzgor: dve zmagi v okviru kvalifikacije za evropsko prvenstvo in to proti Norveški in Škotski. Ravno Portugalska, ki je bila v zadnjih časih brez uspeha je zaustavila zmagoslavno pot avstrijskega izbora. Že kar v prvih minutah igre se je videlo, da naši napadalci zlahka ne bodo premagali zelo kompaktno in uigrano obrambo igralcev iz dežele slavnega nogometaša 60-let Eusebia. Portugalci so bili večkrat z devetimi igralci v obrambi, v protinapadih pa preko hitrih napadalcev niso bili nenevarni. Značilno za tekmo je, da Avstrijci niso imeli niti ene stoodstotne priložnosti, nasprotnik pa je poleg dveh golov imel kar še tri velike šanse. Avstrijci so prepočasi igrali predvsem v sredini, visoke žoge v kazenski prostor pa je počistil najboljši igralec na terenu, Humberto. Po težki napaki Strasserja je Nene zatresel z močnim strelom mrežo. V drugem polčasu je trajalo tja do 70. minute, preden je najboljši avstrijski igralec nasploh, napadalec Schachner izenačil. Ko je vse že pričakovalo neodločen rezultat, je branjlec Alberto nenadoma prodrl po protinapadu v avstrijsko polovico, obrambni igralci so bili zmedeni. Alberto pa je svojo stvar opravil v profesionalnem stilu, ko je potisnil žogo mimo golmana v mrežo.

S tem porazom so se šanse Avstrijcev na osvojitev prvega mesta hitro zmanjšale.

Istega dne so v okviru evropskega prvenstva bili doseženi še sledeči rezultati:

Nizozemska — NDR 3:0
Poljska — Švica 2:0

TEKMOVANJE ZA BALKANSKI POKAL

Jugoslavija — Grčija 4:1 (1:1)

Kar Jugoslovanom ni uspelo v prvenstvu za evropsko prvenstvo, jim je uspelo na tekmovanjih za balkanski pokal. V Zagrebu so namreč porazili reprezentanco iz Grčije s 4:1. Sprva ni potekala tekma po volji Jugoslovanov, kajti nasprotnik je še pred polčasom vodil po zadetku Mavrosa z 1:0. Toda Savič in trikrat Halilhodžič sta poskrbela še za jasno zmago. S to zmago so se Jugoslovani uvrstili v finale balkanskega kupa, kjer se bodo srečali z Romunci, proti katerim so v kvalifikaciji za EP v Bukarešti izgubili z 2:3.

AVSTRIJSKI KLUBSKI NOGOMET

V prvi zvezni diviziji je tokrat bilo nekaj presenetljivih rezultatov. Saj je GAK po devetih neuspehih, po devetih zaporednih porazih zmagal prav proti tretjeuvrščenemu VOESTU iz Linza s 3:0. Druga senzacija kola je bil poraz na domačem igrišču Innsbrucka proti dunajskemu Rapidu, ki je to tekmo odločil z 2:0 v njihovo korist. S to zmago je Rapid sedaj edini zasledovalec Dunajske Austrie, ki je na domačem igrišču odpravil Sturm s 4:1. Ostali dve tekmi sta se končali tako: Vienna je zmagala proti Admiri 2:1, neodločeno 0:0 pa se je končala igra v Salzburgu med domačimi in Sportclubom.

V drugi zvezni ligi se je preteklo soboto in nedeljo odigralo predzadnje kolo v jesenskem delu. Jesenski prvak je postal že tokrat LASK, čeprav je igral proti Bregenzu na domačem igrišču le 1:1. Prvi zasledovalci LASK-a so koroški klubi Austria Celovec, VSV in poleg Bregenza še SCA iz Št. Vida. Austria je doma zmagala z težavo proti Wr. Neustadtu z 2:1. Zmagoviti gol je padel šele v zadnjih minutah. VSV je remiziral v Eisenstadtu 1:1, brez golov se je končala igra na Dunaju med FAV in SCA, za senzacijo pa so poskrbeli v spodnji lestvici uvrščeni Wolfsberg, kajti iz Donawitza so odnesli obe točki. Tekma SV Št. Vid proti Simmeringu se je končala 0:0.

ROKOMET

AVSTRIJA SE JE POVZPELA V B-SKUPINO

Avstrijska reprezentanca v rokometu je na turnirju C-skupine v Švici kot četrtouvrščena ekipa le še dosegla vstop v višjo ligo. Za ta vstop sta zadostovali le dve zmagi in to proti Italiji ter Portugalski. Prvi so postali Švicarji, drugi Norvežani, tretji Izraelci, četrti pa Avstrijci.

HOKEJ

KAC PO TEKMI V FELDKIRCHU ŠE NAPREJ NA VRHU LESTVICE

27 sekund (!) pred koncem igre v Feldkirchu je amerikanski legionar v vrstah Celovčanov KAC-ju rešil dve točki in s tem tudi prvo mesto, potem ko je od modre črte neubranljivo zatresel mrežo. Prvi zasledovalec je še naprej Kapfenberg, ki je preteklo soboto premagal s 4:0 Salzburg. ATSE je že devetič po vrsti izgubil, tokrat proti IEV-u 3:5. 9:5 je končno drugi koroški zastopnik VSV premagal na domačem ledu WEV. Ta tekma je bila prenašana direktno v televiziji, Beljačani pa so v drugem kolu avstrijskega hokejskega prvenstva še neporaženi.

PODKRNOS ML. : SAK ML. 1:2 (0:2)

Za veliko senzacijo so poskrbeli v zadnji tekmi jesenskega dela mladinci Slovenskega atletskega kluba. V Podkrnosu so premagali domače moštvo, ki se nahaja na drugem mestu na lestvici z 2:1. Čeprav so bili več v defenzivi, so v protinapadih nekajkrat nevarno prišli pred vrata domačinov. Za prvi gol je poskrbel Wieser, za drugega pa Grilc. Šest minut pred koncem so Podkrnoščani sicer dosegli častni gol, igra pa se je končala z zmago za naše fante. Vrhu tega je S. Gregorič dvakrat zadel le prečko.

„Lutke mladje" Koroške dijaške zveze vabi na lutkovno predstavo Marjana Belina

VOLK IN KOZLIČKI

Režija: Tine Varl

- v soboto 25. 11. 1978, ob 13. uri v Farni dvorani v Šentlipšu Prireditelj: Farna mladina v Šentlipšu
- v soboto 25. 11. 1978, ob 15. uri v Narodnem domu v Dobrli vasi. Prireditelj SPD „Srce" v Dobrli vasi
- v nedeljo 26. 11. 1978, ob 10. uri (po maši) v župnišču v Kazazah. Prireditelj: Katoliška mladina v Kazazah
- v nedeljo 26. 11. 1978 ob 14. uri v Farni dvorani v Šmihelu Prireditelj: Mladina v Šmihelu

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje